

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
Інститут педагогіки і психології
Кафедра педагогіки

Клименко Леся Володимирівна

ОРГАНІЗАЦІЯ ВИХОВНОЇ РОБОТИ В ГУРТОЖИТКУ

Спеціальність: 011 Освітні педагогічні науки (Методика виховної роботи)

Кваліфікаційна робота
на здобуття освітнього ступеню магістра

Науковий керівник

_____ А. А. Сбруєва

доктор педагогічних наук,
професор, професор кафедри
педагогіки

« ___ » _____ 20__ року

Виконавець

_____ Л. В. Клименко

« ___ » _____ 20__ року

Суми 2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИХОВНОЇ РОБОТИ В ГУРТОЖИТКАХ КОЛЕДЖІВ.....	8
1.1. Сутність і завдання виховної роботи зі студентами коледжів, які проживають у гуртожитках	8
1.2. Особливості студентського колективу гуртожитку	16
Висновки до першого розділу	25
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИХОВНОЇ РОБОТИ В ГУРТОЖИТКАХ КОЛЕДЖІВ.....	28
2.1. Нормативне забезпечення виховної роботи в гуртожитках коледжів.....	28
2.2. Змістово-процесуальні засади виховної роботи в гуртожитках.....	33
2.3. Модель виховної роботи в гуртожитках коледжів.....	47
Висновки до другого розділу	58
ВИСНОВКИ.....	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	67
ДОДАТКИ.....	71

ВСТУП

Актуальність теми. На етапі розвитку суспільства масштабно ставляться завдання підготовки спеціаліста, який володіє високим професіоналізмом, духовністю, громадянськістю. Особистість фахівця, його моральні якості, внутрішні цінності виступають невід'ємною частиною професійної діяльності.

У зв'язку з цим зростає роль навчальних закладів у формуванні спеціаліста, адекватного сучасним вимогам.

У нинішніх умовах змінюються підходи до змісту та технології виховання студентів. Зберігаючи найкращі традиції, враховуючи накопичений досвід, педагогічні колективи ведуть пошук сучасних виховних моделей.

Важливе місце у виховній системі закладів освіти займає організація виховної роботи серед студентів, які проживають у гуртожитку. Гуртожитки закладів освіти – особливе середовище життєдіяльності молодих людей, у яких вони набувають досвіду міжособистісних відносин, взаємодії та спілкування.

Педагоги, які здійснюють виховну роботу в умовах гуртожитків, повинні знати, що одне з найскладніших завдань – це забезпечення соціалізації студентської молоді, створення сприятливого морально-психологічного клімату в колективі та умов для прояву активної життєвої позиції, ініціативи, самостійності, формування навичок здорового способу життя, відповідальної поведінки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти проблеми виховної роботи у закладах вищої освіти, зокрема професійної освіти, розглянуто в працях таких науковців, як: А. Башта, В. Бехтерев, Г. Ващенко, Л. Виготський, В. Гнатюк, Т. Захарченко, Л. Зязюн, Т. Коломієць, Я. Корчак, В. Кремінь, А. Макаренко, С. Моторна, І. Піонтківська, Л. Саракун, О. Сидорченко, В. Сухомлинський, В. Тернопільська, К. Ушинський та ін.

Різні аспекти виховання студентської молоді, яка проживає в гуртожитку, зокрема в закладах професійної освіти (коледжах), висвітлено в дослідженнях таких науковців, як О. Мимренко (девіантна поведінка як

соціально-педагогічна проблема: її види та причини (психолого-педагогічний семінар для працівників гуртожитку)); І. Герасименко (пріоритетні аспекти виховної роботи у гуртожитку); Л. Мончуляк, А. Гордієнко, О. Прудіус, Н. Шевчук (формування соціальних компетенцій у студентів, які мешкають у гуртожитку); О. Дубчак, Т. Коренчук, О. Косяк, О. Печевсита, В. Покотило (організація виховної роботи в гуртожитку); А. Писклярова (координація виховної роботи у гуртожитку); Т. Федорович (форми і методи виховної роботи в гуртожитку); О. Калініченко, Я. Козачок, О. Король (досвід виховної роботи в гуртожитках студмістечка); Н. Воронянська (інноваційні методи виховної роботи в гуртожитках); Т. Жук, С. Поленок, О. Садовська (організація дозвілєвої діяльності в умовах гуртожитку); Л. Арсеньєва, І. Демченко, Н. Савицька (управління виховною роботою у гуртожитках); В. Ватагіна (студентське самоврядування як шлях реалізації соціальної ініціативи студентів у гуртожитку) та ін.

Доцільність наукового опрацювання означеної проблеми зумовлено необхідністю подолання низки *суперечностей між*:

- нагальною потребою в посиленні уваги з боку держави й суспільства до проблем виховання та нівелюванням виховної функції закладів освіти;
- підвищенням рівня інформаційної культури сучасної молоді й недостатнім рівнем сформованості їх вихованості;
- актуалізацією завдання щодо фасилітації процесу виховання в гуртожитку та необхідністю вдосконалення змістово-методичного забезпечення означеного процесу.

Пошук можливих шляхів вирішення даних протиріч і соціально-педагогічна значущість проблеми організації виховної роботи студентів у гуртожитках коледжів, її недостатня теоретична й методична розробка зумовили актуальність дослідження та були підставою для визначення його теми.

Мета дослідження – з’ясувати теоретичні та організаційно-методичні засади виховної роботи зі студентами гуртожитків коледжів.

Об’єкт дослідження – виховання студентів гуртожитків коледжів.

Предмет дослідження – теоретичні та організаційно-методичні засади виховної роботи зі студентами гуртожитків коледжів.

Завдання дослідження:

1. Визначити сутність і завдання виховної роботи зі студентами коледжів, які проживають у гуртожитках.
2. Охарактеризувати особливості студентського колективу гуртожитку.
3. Окреслити нормативне забезпечення виховної роботи в гуртожитках коледжу.
4. Виявити змістово-процесуальні засади виховної роботи в гуртожитках коледжів.
5. Розробити й науково обґрунтувати модель виховної роботи зі студентами гуртожитків.

Для досягнення означеної мети й вирішення поставлених завдань було використано такі **методи дослідження**: *теоретичні*: аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, систематизація, класифікація; аналіз науково-педагогічної літератури; термінологічного аналізу – для з’ясування стану розробленості проблеми у вітчизняному науковому дискурсі та окреслення поняттєво-термінологічного апарату дослідження; структурно-логічний метод – задля визначення особливостей студентського колективу гуртожитку, окреслення нормативного забезпечення виховної роботи в гуртожитках коледжу, виявлення змістово-процесуальних засад виховної роботи в гуртожитках коледжів; моделювання – з метою розроблення й науково обґрунтування моделі виховної роботи зі студентами гуртожитків; *емпіричні*: бесіди, інтерв’ю, спостереження з метою уточнення та верифікації отриманих даних.

Елементи наукової новизни одержаних результатів полягають у цілісному аналізі теоретичних засад виховної роботи зі студентами гуртожитків коледжів; уточненні сутності понять «виховна робота в гуртожитку», «студентський колектив» у науково-педагогічному дискурсі; характеристиці особливостей студентського колективу гуртожитку; окресленні нормативного забезпечення виховної роботи зі студентами гуртожитків коледжів; виявленні змістово-процесуальних засад виховної роботи зі студентами гуртожитків коледжів; розроблено й науково обґрунтовано модель виховної роботи зі студентами гуртожитків коледжів..

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що теоретичні положення та модель виховної роботи зі студентами гуртожитку можуть бути використані у процесі викладання психолого-педагогічних дисциплін, написання посібників та методичних рекомендацій; педагогами у практичній діяльності; магістрантами під час написання магістерських робіт.

Структура та обсяг магістерської роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (50 найменувань), додатків. Основний зміст магістерської роботи викладено на 66 сторінках. Загальний обсяг роботи – 84 сторінки.

Апробація результатів та публікації. Результати дослідження доповідались на таких міжнародних науково-практичних конференціях «Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний, європейський та національний виміри змін» (Суми, 2021, 20-21 квітня), «Європейський університет: імідж, мобільність та соціальні перспективи» (Суми, 2021, 19-20 травня), «Освіта для XXI століття: виклики, проблеми, перспективи» (Суми, 2021, 16–17 листопада) та висвітлено в таких публікаціях авторки:

Клименко, Л. (2021). Особливості планування виховної роботи зі студентами коледжу. *Наукові пошуки: зб. наук. пр. молодих учених, Вип. 19*, 19-25.

Клименко, Л. В. (2021). Особливості виховної роботи в гуртожитках коледжів. *Освіта для XXI століття: виклики, проблеми, перспективи: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (16–17 листопада 2021 року, м. Суми)*. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка.

,

РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИХОВНОЇ РОБОТИ В ГУРТОЖИТКАХ КОЛЕДЖІВ

1.1. Сутність і завдання виховної роботи зі студентами коледжів, які проживають у гуртожитках

Незаперечним є той факт, що студентський гуртожиток – це не просто місце спільного проживання студентів конкретного закладу освіти, зокрема професійної, це своєрідне соціальне мікросередовище, яке визначає перспективу та напрями духовного та професійного розвитку особистості, формування вмінь долати життєві труднощі, опановувати навички комунікації та ефективної взаємодії з оточуючими, пристосовуватися до нових соціально-побутових умов життя. До того ж, слід наголосити, що гуртожиток закладу професійної освіти також є особливим мікросоціумом, адже його мешканцями є молоді люди, у яких ще не достатньо сформувалися характер, життєві установки, звички та стиль життя.

На основі аналізу наукових розвідок можемо з упевненістю стверджувати, що основною метою виховної роботи у студентському гуртожитку є формування згуртованого студентського колективу, створення сприятливої та комфортної атмосфери для проживання студентів, розвиток у них навичок самовиховання й самоврядування.

Без сумніву, головним принципом, яким керуються вихователі студентського гуртожитку у процесі організації виховної роботи, виступає принцип створення максимально комфортних умов для проживання студентів. Вихователі при цьому мають брати до уваги той факт, що роки проживання у студентському гуртожитку є особливим періодом у житті кожної людини.

Необхідно пам'ятати, що життя в гуртожитку значно відрізняється від проживання в сім'ї. Досить часто така різка зміна умов є згубною для осіб, які ще несформувалися, студентів, багато з яких вступають на навчання в

досить юному віці. Більшість студентів, які проживають у гуртожитку, вперше потрапляють у велике місто, яке створює в них ілюзію дорослості. Саме тому перед вихователями студентського гуртожитку стоїть завдання щодо проведення роботи, спрямованої на моральне виховання й розвиток моральних якостей.

Наголосимо, що найчастіше відрив від сім'ї викликає в окремих студентів важкі психічні стани – замкнутість, похмурість, нервозність тощо. Тому важливо забезпечити студентам цікаве та змістовне дозвілля, залучення до спільної діяльності тощо.

У результаті аналізу організації виховної роботи в гуртожитках коледжів України нами було виокремлено умови забезпечення ефективності й успішності виховного процесу в гуртожитку, як-от:

- використання комплексного підходу з метою здійснення виховної роботи зі студентами, які проживають у гуртожитку;
- виховна робота в гуртожитку є органічною складовою єдиного освітнього процесу закладів професійної освіти;
- урахування індивідуальних особливостей студентів у процесі залучення їх до активної діяльності;
- дотримання принципів самоврядування й самообслуговування життя колективу гуртожитку;
- створення позитивного комфортного морально-психологічного мікроклімату;
- надання підтримки студентам у вигляді допомоги в підготовці до навчальних занять;
- провадження активної та тісної співпраці з батьками студентів та громадськістю;
- сприяння формуванню у студентів здорового способу життя, організації культурного дозвілля та змістовного відпочинку студентів, які проживають у гуртожитку.

З метою забезпечення зазначених вище умов важливим є планування роботи всього колективу гуртожитку, що уможливить забезпечення цілеспрямованої роботи на всіх напрямках.

Таким чином, нагальним і найпершим завданням є формування дружнього колективу, що слід починати від самого першого дня навчання в коледжах і проживання в гуртожитку. При чому зазначимо, що такий процес є довготривалим і складним, який вимагає щоденної копіткої роботи.

У плануванні роботи гуртожитку активну участь бере Рада гуртожитку, яка складається зі студентів, які проживають у ньому. Така взаємодія дає змогу вихователеві враховувати інтереси студентів та комплексно підходити до реалізації виховного процесу, в основу якого покладено єдність трудового, морального, естетичного, правового та фізичного виховання (рис. 1.1).

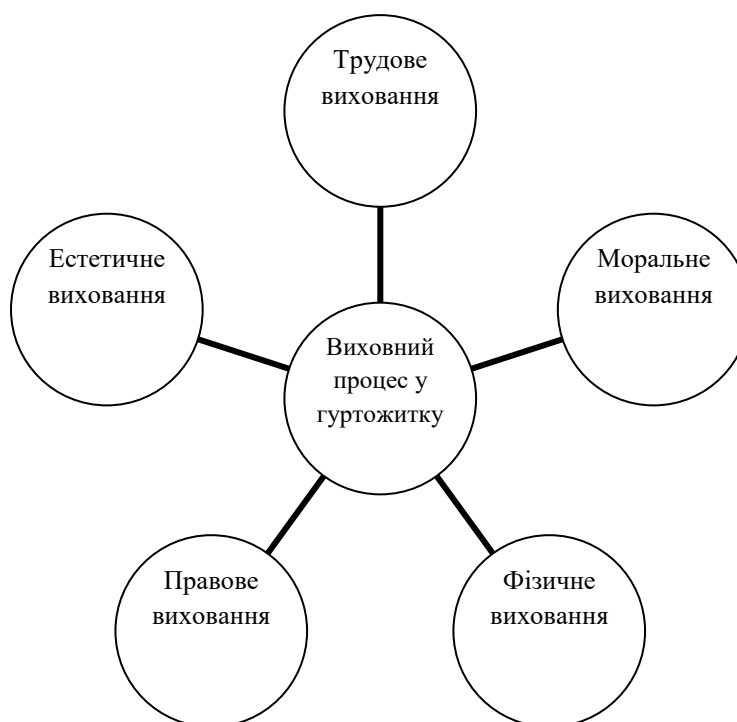

Рис. 1.1. Схема здійснення виховного процесу в гуртожитку на основі комплексного підходу

Важливу роль у виховному процесі ПТНЗ відіграє учнівське самоврядування, яке є справжньою школою громадянського виховання,

формування в учнів почуття самостійності, відповідальності, дисциплінованості.

У навчальному закладі дієвим органом учнівського самоврядування є Рада гуртожитку, яка забезпечує залучення юнаків та дівчат до змістовної суспільної роботи, до реального управління організацією виховного процесу, житлово-побутової діяльності, змістовного дозвілля.

Сучасні соціальні умови потребують нових підходів до організації виховної роботи серед учнів, які проживають у гуртожитку, розширення прав і впливу органів учнівського самоврядування. Тому одним із пріоритетних напрямів виховної роботи є формування згуртованості та організація житлово- побутових умов мешканців гуртожитку, формування позитивних стосунків у колективі (організація психологічного комфорту), посилення у вихованців бажання до самовдосконалення, критичного ставлення не лише до інших, а й до себе, розкриття своїх здібностей, нахилів через колектив.

З метою залучення учнів до роботи з покращення житлово-побутових умов і санітарного стану, створення затишку та комфорту в кімнатах, дотримання правил проживання, активної участі мешканців у громадському житті слід організовувати огляд-конкурс на кращу кімнату гуртожитку.

До того ж, на наше глибоке переконання, велику увагу необхідно приділяти особливим категоріям студентів – дітям із дитячих будинків, опікуваних та багатодітних сімей, випускникам корекційних класів. Означені категорії студентів особливо потребують проведення з ними індивідуальної виховної роботи, спрямованої на корекцію поведінки, підвищення загального рівня культури, успішну адаптацію до нових умов проживання тощо.

Таким чином, значущість виховної роботи у студентських гуртожитках дуже велика, оскільки вона сприяє створенню сприятливих і комфортних умов проживання, формуванню ефективної взаємодії між студентами.

Особливість організації виховної роботи у студентському гуртожитку полягає в тому, що на початку навчального року процес заселення студентів здійснюється без урахування їх індивідуальних та особистісних

особливостей, характеру й темпераменту. У зв'язку з цим у подальшому вихователям доводиться вирішувати різноманітні конфліктні ситуації, переселяти студентів із кімнати в кімнату тощо.

Зауважимо, що найчастішими проблемами є труднощі в розподілі обов'язків як у кімнаті, так і у блоці, а також розходження в характері та неможливість знаходження спільної мови. У такому контексті перед вихователем постає завдання примирити студентів, допомогти їм знайти компроміс, навчити продуктивно й ефективно налагоджувати стосунки.

З метою уникнення, злагодження та попередження конфліктних ситуацій перед поселенням студентам пропонується пройти анкетування. В анкетах студенти вказують не лише свої особисті дані, але й деякі психологічні особливості, зокрема темперамент, характер, особистісні якості тощо.

Констатуємо також, що виховна робота в гуртожитку спрямована на становлення гуманістичного світогляду молоді, формування громадянськості, патріотизму, соціальної активності учнів, їх культури поведінки в побуті, прищеплення навичок здорового способу життя й забезпечення розумної зайнятості студентів у позааудиторний час.

Найгострішим напрямом виховної роботи є формування культури. Відтак, у даному дослідженні культуру будемо розуміти як специфічний спосіб створення, розвитку й забезпечення життєдіяльності людей, опредмеченій у продуктах матеріальної та духовної праці, у системі соціальних і духовних цінностей, у сукупності суспільних відносин. Культура повсякденності є, як нам видається, живою моделлю життя, у якій відбуваються всі дії людини та яка стимулює її розвиток. Повсякденну культуру можна назвати досить стійкою системою, що створюється для реалізації певних функцій, насамперед – функції адаптації до нових умов життєдіяльності. Таким чином, специфіка повсякденної культури студентської молоді полягає в накопиченні нею соціокультурного досвіду, традицій, звичаїв, інших норм, що регламентують соціальний устрій.

Вважаємо за необхідне наголосити на тому, що до коледжів вступають студенти, які вже до цього часу частково сформувалися, як особистості з різного середовища, а саме

- із сім'ї з правильним вихованням (батьки та рідні піклуються про дитину, виховують, коректують помилки. Водночас рідні грають роль наставників, друзів, порадників. А отже, у такому середовищі налагоджені взаєморозуміння та взаємопідтримка та панує злагода);

- із сім'ї з надмірним піклуванням дорослих (необ'єктивна оцінка поведінки та вчинків студентів. Близькі й рідні не навчають, не вказують на недоліки, рідко дають поради, що призводить до безвідповідальності та непередготовленості до самостійного життя);

- із середовища з нехтуванням виховання дитини (сім'я веде не правильний спосіб життя, у зв'язку з чим дитина має обмежене уявлення про виховання й розвиток навичок. Усю інформацію дитина отримує із середовища, яке її оточує, телебачення та інтернету, що призводить до наслідування поведінки тих людей, які їх оточують, та впевненості, що саме такі норми поведінки є правильними.

До того ж, у процесі розв'язання поставлених перед вихователем завдань слід пам'ятати, що у студентів коледжів уже сформовані певні навички, при чому їхня сформованість має різний рівень, а саме:

- студент володіє навичками самообслуговування, культури поведінки та спілкування, які впевнено поводять себе в новому колективі, без ускладнень та перешкод налагоджують відносини з однолітками, адекватно реагують на зауваження;

- студент має поверхневі знання про навички самообслуговування, культуру поведінки та спілкування, не вміє їх правильно застосовувати. Причин цьому є декілька: у сім'ї не зверталася належна увага на розвиток означених навичок; надмірне опікування; ігнорування у прийнятті рішень. У такому контексті здебільшого виховується егоїстична людина, яка вважає,

що всі навкруги повинні вирішувати тільки її потреби та проблеми. А отже, таким дітям дуже важко пристосуватися в новому колективі, оскільки вони не мають навичок співпереживання;

- студенти із відсутніми навичками самообслуговування, культури поведінки та спілкування. Такі діти виховувалися в таких сім'ях, де на виховання дітей або не було часу, або не було ніякого бажання. Відповідно, про дотримання норм культури спілкування, правил самообслуговування не йшлося. А оскільки діти завжди наслідують дорослих, особливо своє найближче оточення – сім'ю, то для них така ситуація є нормою, а отже їм важко зрозуміти, що неправильно.

Як зазначалося вище, у процесі здійснення виховної роботи зі студентами, які проживають у гуртожитку, слід урахувати індивідуальні особливості кожного студента, а для цього необхідно розуміти, що кожен студент має певні бажання й мотивацію до навчання. Відтак, представимо типи студентів за бажаннями, з якими вони прийшли навчатися до коледжу:

- студенти прийшли на навчання із задоволенням і адекватно реагують на будь-які зауваження й допомогу. Вони розуміють необхідність пристосування до правил кожного нового середовища;

- студенти переконані, що вони все вміють і знають. А відтак, вони ставляться до будь-яких спроб корекції поведінки з часткою скептицизму;

- студенти, які глибоко впевнені, що вони вже є сформованими особистостями, і таким чином, у змінах немає необхідності. Дуже часто такі студенти намагаються стати лідерами, нав'язуючи при цьому іншим власні погляди, інколи навіть вимагаючи виконання їхніх вказівок. Вони часто порушують дисципліну, правила, намагаючись при цьому отримати підтримку однолітків;

- студенти, які з великим незадоволенням реагують на зауваження, оскільки за своєю сутністю є пасивними особами. Вони просто не мають бажання щось змінювати через свою апатичність. Їх дуже складно зацікавити

певним видом діяльності, залучити до виконання певного заняття. Таким студентам нічого не цікаво, вони просто хочуть відпочити. Проте, вони можуть виконати певні завдання, але роблять це лише для того, щоб їх залишили у спокої, не виявляючи при цьому жодної ініціативи.

Отже, на підставі всього зазначеного вище можемо з упевненістю стверджувати, що гуртожиток у закладах освіти, у тому числі професійної освіти, - це не лише місце проживання, але й нове соціальне мікросередовище, що визначає перспективні напрями професійного й духовного розвитку особистості, подолання труднощів і протиріч процесу адаптації молоді до нових соціально-побутових умов. Студентська молодь набуває досвід міжособистісних відносин, взаємодії та спілкування. У гуртожитку здебільшого виробляється індивідуальний стиль життя, діяльності та спілкування молоді людини.

Організація виховної роботи в гуртожитку спрямована на розвиток виховую чого середовища як сукупності соціально-ціннісних обставин, які оточують студента, впливають на його особистісний розвиток та сприяють формуванню громадянської позиції, соціальної зрілості, готовності до виконання функцій громадянина, патріота, сім'янина в суспільстві.

Педагогічні можливості студентського гуртожитку полягають у створенні відповідних матеріально-побутових умов для тих, хто в ньому живе. у реалізації соціально-педагогічної функції, спрямованої на формування в молоді комунікативних, моральних і соціальних якостей особистості, як-от: гуманності, порядності, громадянськості, відповідальності, професійної етики. Така робота має проводитися з урахуванням психолого-вікових особливостей студентів і, насамперед, з урахуванням того, що студенти стають повноправними членами смей, у молоді активно формуються громадянські якості, розвивається почуття колективізму.

Найважливішим фактором виховної роботи у студентському гуртожитку, як нам видається, є створення сприятливої психологічної

атмосфери – педагогічно виховую чого середовища. Таке середовище може бути сформовано шляхом масового, і найголовніше, якісної участі студентів у культурно-дозвіллевих і спортивно-оздоровчих заходах, які проводяться в гуртожитку.

Отже, створення в гуртожитку єдиного виховного простору, головною цінністю якого є особистість кожного студента, формування духовно розвиненої, творчої, морально та фізично здорової особистості, яка здатна на свідомий вибір життєвої позиції, на самостійне вироблення ідей на сучасному рівні, вміє орієнтуватися в соціокультурних умовах.

Таким чином, основним завданням, що стоїть перед усім педагогічним колективом, є організація соціальноорієнтовної життєдіяльності студентів, які проживають у гуртожитку.

1.2. Особливості студентського колективу гуртожитку

Загальноприйнятим є трактування поняття «виховання» як організованого й цілеспрямованого процесу формування особистості. Виховання має різні напрями, а відтак, де б не знаходився вихованець, він скрізь і постійно буде перебувати під виховним впливом суспільства, громадських організацій, закладів освіти, оточуючих людей.

Зауважимо, що система виховної роботи в закладі професійної освіти уможливорює для вихователя здійснення розвитку пізнавальних здібностей студентів, забезпечення професійної самореалізації кожної особистості, виховання в межах оволодіння загальнолюдськими цінностями, урахування духовних надбань українського народу, формування моральної, художньо-естетичної, правової, трудової та економічної культури.

Незаперечним є той факт, що з найдавніших часів виховання є найважливішою функцією суспільства. Без сумніву, розвиток суспільства неможливий без передачі суспільно-історичного досвіду від покоління до покоління, залучення студентської молоді до різноманітних і різноаспектних

соціальних і виробничих відносин. До того ж, очевидним є і те, що без виховання не відбувається розвиток культури та підлягає сумніву й існування самої людської цивілізації. Безперечно, що виховання, як і будь-який інший процес, постійно знаходиться в розвитку. При чому, у випадку з процесом виховання воно змінюється відповідно до змін, які відбуваються в різні часи в суспільстві. Тобто спостерігаємо зміни у меті, змісті, методах, формах, засобах виховання на різних етапах розвитку суспільства.

У контексті даної наукової розвідки зауважимо, що особливістю виховної роботи закладу професійної освіти є те, що частина студентів проживає в гуртожитку, що вимагає створення для них комфортних житлово-побутових, культурних умов.

Вважаємо, що гуртожиток має бути комфортним і затишним для студентів. У ньому слід створити такі умови, які б могли задовольнити потреби у вільному спілкуванні, у можливості займатися улюбленою справою, фізично розвиватися й удосконалюватися, корисно та змістовно відпочивати.

На наше глибоке переконання, організація життєдіяльності студентів у гуртожитку має потужний виховний потенціал. Допомога студентам, які проживають у гуртожитку, організація їхнього відпочинку, надання можливості зайнятись улюбленою справою, налагодження самообслуговування в побуті та дотримання норм особистої гігієни є важливим завданням, яке мають розв'язати працівники гуртожитку.

У процесі створення системи виховної роботи в гуртожитку в центр уваги необхідно ставити особистість студента, яка має складну біосоціальну природу, психофізичні особливості, характеризується специфічними особистими проявами, тобто створити для її розвитку найсприятливіші умови.

Логіка розгляду питання визначення особливостей студентського колективу гуртожитку вимагає, на наш погляд, слід подати сутнісні характеристики такого поняття як студентський колектив.

Отже, формування студентського колективу в даному дослідженні доцільно розглянути з позицій параметричної концепції соціально-психологічної структури Л. Уманського.

Дослідник визначив критерії, які поклав в основу характеристики групи як колективу, а саме:

- моральна спрямованість групи – інтегративна єдність її цілей, мотивів, ціннісних орієнтацій;
- організаційна єдність групи;
- групова підготовленість у сфері реалізації спільної діяльності;
- психологічна єдність – інтелектуальна, емоційна, вольова;
- комунікативність, що характеризує процес міжособистісного пізнання та взаєморозуміння у групі;
- міжособистісні контакти емоційного характеру;
- стресостійкість і надійність групи в екстремальних ситуаціях.

На основі зазначених ознак Л. Уманський запропонував класифікацію груп за рівнем їх розвитку:

- група номінальна;
- група-асоціація (загальна ціль, офіційна структура);
- група-кооперація (загальна мета, групова підготовленість до діяльності);
- група-корпорація (наявність всіх ознак, але моральна спрямованість такої групи найчастіше характеризується груповим егоїзмом та індивідуалізмом);
- колектив (Социальная психология, 2002).

У табл. 1.1 подано співвідношення типу групи із наявністю критеріїв групи.

Таблиця 1.1

Співвідношення типу групи із наявністю критеріїв групи

	Група номінальна	Група- асоціація	Група- кооперація	Група- корпорація	Колектив
моральна спрямованість групи	-	-	-	-/+	+
організаційна єдність групи	-	+	+	+	+
групова підготовленість у сфері реалізації спільної діяльності	-	-	+	+	+
психологічна єдність	-	-	-	+	+
комунікативність	-	-	-	+	+
міжособистісні контакти емоційного характеру	-	-	-	+	+
стресостійкість і надійність групи в екстремальних ситуаціях	-	-	-	+	+

Зауважимо також, що студентська група як різновид соціальної організації може розвиватися від своїх найпростіших форм – дифузної чи номінальної, до найвищої – колективу.

Коли група незнайомих абітурієнтів утворює студентську групу, спочатку вона є дифузною.

Потім поступово група стає номінальною. Номінальна група вже має певну назву, але існує лише формально, оскільки її члени ще не вступили до спільної діяльності, яка здатна опосередковувати відносини між ними.

Наступний рівень розвитку студентської групи – група-асоціація. На означеній стадії починається спільна життєдіяльність групи, виникають перші ознаки утворення колективу. У такій групі вже існує офіційна структура, загальна мета діяльності, але діяльність окремих студентів має переважно індивідуальний характер, у них ще немає потреби працювати спільно вирішувати групові завдання.

Студентська група-корпорація характеризується більш чітко окресленою спільною метою та єдністю дій. Співпраця, активна взаємодія членів групи створюють груповий досвід спілкування, підготовленість у певному виді діяльності, проте психологічної єдності ще немає.

Колектив – це наступний рівень розвитку міжособистісних взаємин у групі. Вона може стати колективом, якщо взаємодії та взаємини студентів групи опосередковуються загальними цілями, завданнями спільної діяльності, особистісно-значущим змістом цієї діяльності. Внутрішньогрупова активність, що виникає у колективі, має значний вплив як на членів самої групи, так і на інші студентські групи закладу вищої освіти. Якщо студентська група у своєму розвитку досягає рівня колективу, вона стає референтною для її членів, тобто такою, на думку якої вони звертають увагу в першу чергу.

Визначимо функції колективу як соціально діючої системи. до них відносимо:

- організаторську: спрямовану на об'єднання членів колективу задля виконання певних соціально-педагогічних завдань;
- виховну: спрямовану на створення оптимальних умов для розумового, морального, фізичного, трудового та естетичного виховання, що забезпечує умови для психічного й соціального розвитку особистості;
- стимулювальну: яка сприяє формуванню морально-ціннісних стимулів діяльності особистості в усіх сферах; регулює поведінку членів колективу, впливає на формування позитивних якостей

особистості – свободи, гуманності, працьовитості, сумлінності, чесності, справедливості, цілеспрямованості, гідності та ін.

Таким чином, знання особливостей колективу гуртожитку закладу професійної освіти має важливе значення у вихованні. Однією з особливостей колективу є вікова, соціальна й загальноосвітня однорідність складу. Студенти мають одну загальну мету – оволодіння обраною професією. Вік дітей 16-19 років – це період значних психологічних і фізичних змін, юнацького максималізму, прагнення до самовизначення, утвердження власної індивідуальності. У цьому віці багато юнаків та дівчат намагаються затвердити власне «Я» в очах однолітків. Не вміючи виділитись у позитивному плані, вони нерідко виділяються в негативному, тільки б не бути непомітним, «сірим».

Як показує практика, юнаки здебільшого мають такі властивості, як рівноваженість, наполегливість, стійкість емоцій. А емоційний світ дівчат, у свою чергу, більш крихкий. Вони характеризуються іншою направленістю інтересів і ціннісних орієнтацій. При чому, серед дівчат частіше трапляються, ніж у хлопців, конфлікти та сварки. Це пов'язано з тим, що дівчата, як правило, у більш різкій формі висловлюють невдоволеність як сусідками по кімнаті, так і вихователем, і комендантом. У той самий час у них краще організований побут, вони частіше відвідують різноманітні гуртки й об'єднання за інтересами (вишивання, крою та шиття, в'язання, кулінарії та ін.) на противагу юнакам, які віддають перевагу заняттям спортом, туризмом, технічною творчістю.

Важливим є те, що проживання в гуртожитку призводить до зменшення впливу батьків та водночас зростання незалежності й самостійності. Саме в цей час молоді люди починають самостійно заробляти гроші. Без сумніву, не всі виявляються до цього підготовленими. А невміння розпоряджатися вільним часом та грошима нерідко стають причинами виникнення ситуацій невдоволеності або прагнення до вживання алкоголю, паління, вживання наркотиків, захоплення азартними іграми. А відтак, вагоме значення в

означений період на юнаків та дівчат має вплив друзів, однокурсників, одногрупників та колективу гуртожитку.

У даному дослідженні вважаємо за необхідне розкрити питання адаптації в гуртожитку студентів, які приїхали на навчання із сільської місцевості. Вони відрізняються характером спілкування, розвитком сусідських і родинних зв'язків, традиційною регламентацією поведінки, стосунками між дорослими й дітьми, чоловіками й жінками, що значно ускладнює їх адаптацію. Труднощі виникають також і у випускників шкіл-інтернатів, які схильні до бродяжництва, недостатньо володіють навичками самообслуговування, мають споживацькі настрої).

У результаті спостережень за студентами, які проживають у гуртожитку, молоді люди, потрапляючи у незвичне для них середовище, часто починають поводити себе асоціально. Вони відрізняються низьким рівнем соціальної зрілості, який характеризується насамперед розвиненим почуттям внутрішнього самоконтролю. А відтак, на початковому етапі життя в гуртожитку студентам необхідно надати допомогу у формуванні зрілої самосвідомості. Потрапляючи до гуртожитку, в молодих людей відбувається трансформація утверджених із дитинства понять «моє» та «не моє». Спільні предмети обігу, передані в особисте користування, сприймаються як чужі, і студенти часто поводяться з ними недбало.

Зазначимо також, що за формальної загальноосвітньої однорідності в колективі гуртожитку обов'язково вирізняються так звані «інтелектуали» – найбільш підготовлені студенти. Дуже важливо, яке місце в гуртожитку займають такі студенти та яка атмосфера складається навколо них – поваги й бажання бути схожими на них чи навпаки.

Водночас трапляється нерідко ситуація, коли громадська думка, деформуючись, визначає «героями» порушників дисципліни, студентів, які вступають у конфлікти з дорослими. У зв'язку з цим дуже важливо створити атмосферу адекватного ставлення до таких «героїв» у студентському колективі.

Буває й інша ситуація, коли тон у гуртожитку задають так звані «модниці» – дівчата, які мають гарний смак і слідкують за модою. Переконані, що умілий вплив на них із боку вихователів сприяє розвиткові естетичних смаків, підвищенню загальної культури студентів.

Як уже зазначалося вище, значна частина студентів, які проживають у гуртожитку, є сиротами та студентами, які залишилися без батьківського піклування, молоді люди із сімей, які опинились у кризових ситуаціях (неблагонадійні, малозабезпечені, педагогічно занедбані), вихованці дитячих будинків та інтернатів. Безперечно, робота з означеною категорією студентів потребує особливого підходу, чуйності, тактовності, уважності, знань індивідуальних особливостей.

Кожен акт спілкування впливає на взаємне уявлення один про одного, характер взаємовідносин і їх подальший розвиток. Сумісність у спілкуванні один із найскладніших феноменів соціальної психології. Історично склалося так, що багато психологічних робіт, присвячених цьому феномену, було виконано на матеріалі вивчення різноманітних малих груп. Під груповою сумісністю розуміють соціально-психологічну характеристику групи, що полягає в можливості її членів узгоджувати (робити не суперечливими) свої дії та підтримувати відповідні взаємини, що є однією з найважливіших умов створення сприятливого психологічного клімату (Патрикеева, Трухманова, 2014).

Студенти, які мешкають у гуртожитку, є малою соціальною групою. Кожна кімната в гуртожитку – це окремий острівець з індивідуальним психологічним кліматом. Атмосфера, що панує в кімнаті, впливає на самооцінку, самопочуття, настрої студентів та, головним чином, на їхнє навчання. Це успішність у засвоєнні нового матеріалу, і якість виконання домашніх завдань, і успіхи під час сесійних іспитів.

Для створення сприятливого клімату в гуртожитку необхідно, щоб кожна кімната була згуртованим колективом. Згуртований колектив – це, на думку В. Зацепіна, найвища стадія розвитку соціальної спільності. Автор

зазначає, що членів згуртованого колективу відрізняє спільність поглядів з основних питань світогляду, єдність корінних інтересів і цілей, уміння поєднувати особисті інтереси із суспільними, взаємодопомога, взаємна повага та дружні взаємини на основі загального позитивного емоційного ставлення до виконуваної роботи (Чернова, 2003).

Сумісність утворює ієрархію рівнів, у нижньому в тому числі перебуває психологічна сумісність темпераментів, узгодженість сенсомоторних актів. Наступний рівень утворює узгодженість функціонально-рольових очікувань, уявлень учасників про те, що, як, з ким і в якій послідовності повинні робити члени групи під час вирішення спільної задачі.

Так, за результатами досліджень І. Галкіної та Д. Ольшанського, серед дружніх пар переважають пари з однаковим темпераментом. Близько трьох-п'яти років спільного життя достатньо пом'якшення характеристик темпераменту одного зі співмешканців. Найбільш «універсальними» партнерами є флегматики, оскільки їх влаштовують будь-які темпераменти, крім свого (Патрикеева, Соловьева, 2015).

Стабільні партнери потребують не подібності, а контрастності, щоб якості доповнювали один одного. Психолог М. Обозов зазначає, що найчастіше товаришують люди, подібні за такими важливими характеристиками особистості, як «товариськість» – «замкнутість», «довірливість» – «підозрлість», «залежність від групи» – «самостійність», «заклопотаність» – «безпека», «романтизм» – «реалізм», «тривожність» – «упевненість у собі», «емоційна нестабільність» – «емоційна стійкість» (Чернова, 2003).

Необхідні в спільній діяльності почуття гумору й дисципліна. Радість та позитивний погляд на світ є супутниками вдалих компаній. Люди, які не вміють радіти одне одному, створюють перешкоди на шляху позитивних взаємин. Дуже важливо вміти посміятися з себе і зрозуміти жарт. Будь-який

конфлікт між людьми чреватий неприємностями. Відносини «переможця – переможеного» викликають боротьбу за владу.

Таким чином, знання соціально-психологічних особливостей підлітків дозволяє ефективніше здійснювати виховний процес, який в умовах гуртожитку передбачає втручання у вільний час, побут, особисте життя студентів і тому потребує максимально вмілого й тонкого підходу.

Висновки до першого розділу

У розділі визначено сутність і завдання виховної роботи зі студентами коледжів, які проживають у гуртожитках та охарактеризовано особливості студентського колективу гуртожитку.

З'ясовано, що студентський гуртожиток – це не просто місце спільного проживання студентів конкретного закладу освіти, зокрема професійної, це своєрідне соціальне мікросередовище, яке визначає перспективу та напрями духовного та професійного розвитку особистості, формування вмінь долати життєві труднощі, опановувати навички комунікації та ефективної взаємодії з оточуючими, пристосовуватися до нових соціально-побутових умов життя.

Визначено основну мету виховної роботи у студентському гуртожитку, яка полягає у формуванні згуртованого студентського колективу, створенні сприятливої та комфортної атмосфери для проживання студентів, розвитку в них навичок самовиховання й самоврядування.

Виокремлено умови забезпечення ефективності й успішності виховного процесу в гуртожитку, як-от: використання комплексного підходу з метою здійснення виховної роботи зі студентами, які проживають у гуртожитку; виховна робота в гуртожитку є органічною складовою єдиного освітнього процесу закладів професійної освіти; урахування індивідуальних особливостей студентів у процесі залучення їх до активної діяльності; дотримання принципів самоврядування й самообслуговування життя

колективу гуртожитку; створення позитивного комфортного морально-психологічного мікроклімату; надання підтримки студентам у вигляді допомоги в підготовці до навчальних занять; провадження активної та тісної співпраці з батьками студентів та громадськістю; сприяння формуванню у студентів здорового способу життя, організації культурного дозвілля та змістовного відпочинку студентів, які проживають у гуртожитку.

Виявлено, що важливим є планування роботи всього колективу гуртожитку, що уможливить забезпечення цілеспрямованої роботи на всіх напрямках.

Доведено, що педагогічні можливості студентського гуртожитку полягають у створенні відповідних матеріально-побутових умов для тих, хто в ньому живе. у реалізації соціально-педагогічної функції, спрямованої на формування в молоді комунікативних, моральних і соціальних якостей особистості, як-от: гуманності, порядності, громадянськості, відповідальності, професійної етики. Така робота має проводитися з урахуванням психолого-вікових особливостей студентів і, насамперед, з урахуванням того, що студенти стають повноправними членами смей, у молоді активно формуються громадянські якості, розвивається почуття колективізму.

Визначено критерії, які покладено в основу характеристики групи як колективу, а саме: моральна спрямованість групи – інтегративна єдність її цілей, мотивів, ціннісних орієнтацій; організаційна єдність групи; групова підготовленість у сфері реалізації спільної діяльності; психологічна єдність – інтелектуальна, емоційна, вольова; комунікативність, що характеризує процес міжособистісного пізнання та взаєморозуміння у групі; міжособистісні контакти емоційного характеру; стресостійкість і надійність групи в екстремальних ситуаціях.

Подано співвідношення типу групи із наявністю критеріїв групи.

Визначено функції колективу як соціально діючої системи, до яких віднесено: організаторську; виховну; стимулювальну.

Розкрито питання адаптації в гуртожитку студентів, які приїхали на навчання із сільської місцевості.

Доведено, що знання соціально-психологічних особливостей підлітків дозволяє ефективніше здійснювати виховний процес, який в умовах гуртожитку передбачає втручання у вільний час, побут, особисте життя студентів і тому потребує максимально вмілого й тонкого підходу.

РОЗДІЛ 2. ЗМІСТОВО-ПРОЦЕСУАЛЬНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ВИХОВНОЇ РОБОТИ В ГУРТОЖИТКАХ КОЛЕДЖІВ

2.1. Нормативне забезпечення виховної роботи в гуртожитках коледжів

Виховна робота в гуртожитку Роменського коледжу СНАУ проводиться згідно з планами та спрямована на реалізацію Законів України «Про освіту», «Про професійно-технічну освіту», «Про охорону дитинства», а також Конвенції ООН про права дитини.

Педагогічний колектив гуртожитку у своїй діяльності керується нормативними документами, які можна розподілити на:

- базові,
- супутні,
- важливі
- методичні рекомендації (табл. 1.2)

Таблиця 1.2

Нормативні документи, якими керується педагогічний колектив Роменського коледжу СНАУ

Базові	Орієнтовне положення про організацію виховної роботи в професійно-технічних навчальних закладах Міністерства освіти і науки, наказ МОН України від 16.04.2002 № 257
	Методичні рекомендації щодо організації та проведення виховної роботи в професійно-технічному навчальному закладі, лист МОН України від 09.07.2011 р. №1-9 – 252
	Основні орієнтири виховання учнів 1 – 11 класів загальноосвітніх навчальних закладів України, наказ МОН України від 31.10.2011 р. № 1243
	Лист МОН від 20.07.2020 № 1/9-385 «Деякі питання організації виховного процесу у 2020/2021 н.р. щодо формування в дітей та учнівської молоді ціннісних життєвих навичок»
	Лист МОН від 16.07.2021 № 1/9-362 «Деякі питання організації

	виховного процесу у 2021/2022 н. р. щодо формування в дітей та учнівської молоді ціннісних життєвих навичок»
	Організація виховного процесу у 2020/2021 н.р. Рекомендації МОН.
Супутні	Стратегія національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016 – 2020 роки, указ Президента України від 13.10.2015 р. № 580-2015
	Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді, наказ МОН України № 1-3 -148 від 24.03.16 р.
	Постанова КМУ від 9 жовтня 2020 р. № 932 «Про затвердження плану дій щодо реалізації Стратегії національно-патріотичного виховання на 2020-2025 роки»
	Постанова КМУ від 30 червня 2021 р. № 673 «Про затвердження Державної цільової соціальної програми національно-патріотичного виховання на період до 2025 року та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України»
	Стратегія національно-патріотичного виховання (затверджено Указом Президента України від 18 травня 2019 року № 286/2019)
Важливі	Лист МОН України від 24.06.2015 р. №1-9-302 «Щодо протидії сепаратизму та антиукраїнській пропаганді та антиукраїнській ідеології в системі освіти»
	Лист МОН від 25.08.2020 №1/9-470 «Про підтримку та розвиток позашкільної освіти»
	Наказ МОН від 28.12.2019 №1646 «Деякі питання реагування на випадки булінгу (цькування) та застосування заходів виховного впливу в закладах освіти»
	Лист МОН від 19.03.2019 №1/11-2723 «Щодо дотримання прав дітей під час освітнього процесу»
	Лист МОН від 30.10.2018 №1/9-656 «Про перелік діагностичних методик щодо виявлення та протидії домашньому насильству відносно дітей»
	Лист МОН від 17.07.2018 №1/9-453 «Про проведення інформаційних кампаній щодо протидії торгівлі людьми»
Методичні рекомендації	Лист МОН від 18.05.2018 №1/11-5480 «Методичні рекомендації щодо запобігання та протидії насильству»
	Методичні рекомендації «Про запобігання та протидія насильству»
	Методичні рекомендації щодо ведення ділової документації в гуртожитках професійно-технічних навчальних закладів. Укладач Лісун О.І. – 2016.

Так, в Орієнтовному положенні про організацію виховної роботи в професійно-технічних навчальних закладах Міністерства освіти і науки,

(наказ МОН України від 16.04.2002 № 257) зазначено, що «Класні керівники, вихователі гуртожитків, керівники гуртків, спортивних секцій, клубів, бібліотекарі, практичні психологи, соціальні працівники у своїй роботі повинні керуватися: Конституцією України (254к/96-ВР), Законами України «Про освіту» (1060-12), «Про професійно-технічну освіту» (103/98-ВР), Національною доктриною розвитку освіти України (347/2002) в ХХІ ст. на період 2001 – 2004 років, Загальною декларацією прав людини (995_015), Конвенцією про права дитини (995_021), Концепцією виховання дітей та молоді в національній системі освіти, Методичними рекомендаціями щодо організації та проведення виховної роботи ПТНЗ, викладеними в листі Міносвіти і науки України від 09.07.2001 р. N 1/9-252 (v-252290-01), та іншими нормативними документами про освіту та виховання» (Орієнтовне положення...., 2002).

А метою виховної роботи є «формування громадянина через його політичну, правову, трудову, економічну, культурну освіченість, через практичну участь у суспільно значущих справах» (Орієнтовне положення...., 2002).

Водночас зміст виховної роботи передбачає особистісно орієнтовану національну модель виховання, яка спрямована на механізм самореалізації особистості, визначає напрями гуманістичної виховної діяльності в ПТНЗ (Орієнтовне положення...., 2002).

У Методичних рекомендаціях щодо організації та проведення виховної роботи в професійно-технічному навчальному закладі зазначено, що «однією з найважливіших передумов гармонійного розвитку особистості є створення організованої життєдіяльності учнів ПТНЗ як педагогічно доцільної системи різноманітних видів діяльності і спілкування, спрямованої на розвиток особистості» (Методичні рекомендації щодо організації та проведення виховної роботи в професійно-технічному навчальному закладі, лист МОН України від 09.07.2011 р.№1-9 – 252).

У результаті аналізу сайтів закладів професійної освіти, зокрема різних

коледжів з'ясовано, що у своїй роботі вихователі гуртожитками користуються такими документами, як-от:

1. Положення про гуртожиток, у якому міститься інформація щодо порядку надання житлового місця в гуртожитку, порядку виселення; прав та обов'язків мешканців гуртожитку; правил внутрішнього розпорядку гуртожитку; користування гуртожитком; умов проживання; обов'язків керівництва закладу освіти та гуртожитку; громадських органів управління гуртожитком (Рада гуртожитку); організації виховної роботи в гуртожитку.

2. Паспорт гуртожитку.

3. Розпорядок робочого дня вихователя.

4. Розпорядок дня студентів коледжу.

5. Посадові інструкції всіх працівників гуртожитку.

6. Інструкції з безпеки життєдіяльності в гуртожитку та протипожежної безпеки, а також протоколи проведених інструктажів із підписами мешканців гуртожитку.

7. Журнал обліку чергування.

8. План виховної роботи в гуртожитку на рік, місяць, у якому відображено методичну проблему, над якою працює заклад. У плані передбачен такі розділи:

I. Організаційна робота (розміщення студентів по кімнатах, укладання угод про збереження майна, організація роботи ради гуртожитку, залучення студентів до гурткової роботи тощо).

II. Морально-етичне виховання (через національне, патріотичне, правове, трудове, естетичне, фізичне, статеве, екологічне виховання).

III. Індивідуальна робота зі студентами. Робота з батьками (на основі спостереження на кожного студента має бути складено психолого-педагогічну характеристику, заплановано бесіди й індивідуальні консультації щодо питань самовиховання, культури спілкування, правил власної гігієни, дотримання статуту гуртожитку, виконання доручень та ін. Зв'язок із батьками засобами телефонного зв'язку, батьківських зборів, індивідуальних

зустрічей).

IV. Культурно-масова робота (експрес-інформації різного спрямування, тематичні вечори, зустрічі з відомими та неординарними людьми, різноманітні диспути, відеоогляди документальних та художніх фільмів, пізнавальних передач, гуморини, туристичні походи, екскурсії тощо).

V. Самообслуговування та житлово-побутова робота (організація самообслуговування, конкурси «Комфорт», «Краща кімната», обладнання кімнат здоров'я, самопідготовки, відпочинку, розваг, діяльність ремонтних бригад, благоустрій внутрішньої та зовнішньої території гуртожитку).

VI Співпраця з іншими установами, організаціями, закладами професійної освіти.

9. Матеріали з організації роботи Ради гуртожитку, які складаються з:

- положення про Раду гуртожитку;
- інформацію про склад Ради;
- план роботи;
- журнал протоколів засідань Ради гуртожитку.

10. Комплексно-методичне забезпечення, тематичні папки, у яких містяться:

- матеріали з організації роботи зі студентами та батьками;
- методичні розробки, сценарії виховних заходів, культурно-масових заходів.

11. План виховної роботи зі студентами, які потребують підвищеної уваги.

12. Матеріали з організації поточної роботи зі студентами, які проживають у гуртожитку: база даних студентського колективу; записник психолого-педагогічних спостережень (облікові картки на студентів, які потребують особливої уваги); журнал обліку проведених заходів у гуртожитку; журнал реєстрації проживання й нічного обліку, вечірньої перевірки.

13. Інформаційні стенди (екран чистоти, розпорядок дня, склад і план

роботи ради гуртожитку, план заходів, фотозвіти проведених заходів, результати конкурсів тощо).

14. Куточок інформування з контактними даними лікувальних закладів, психологічної служби, соціальної служби, служби довіри тощо.

15. Куточок здоров'я та пропаганди й популяризації здорового способу життя.

16. Журнал обліку санітарного стану кімнат, кухні.

У Студентському гуртожитку ВСП «Роменський фаховий коледж СНАУ» розроблено й затверджено директором Положення про студентський гуртожиток і правила внутрішнього розпорядку в гуртожитках (Додаток А), які введені в дію і стали важливими документами, дотримання яких суттєво позначилося на роботі в гуртожитках та виховній ситуації в них. До того ж, гуртожиток коледжу має власне студентське самоврядування, яке представлене Студентською радою гуртожитку, діяльність якої регламентується Положенням про студентську раду гуртожитку (Додаток Б).

Отже, нормативне забезпечення виховної роботи в гуртожитках коледжу відображає всі сторони організації життєдіяльності студентів, які проживають у гуртожитку.

2.2. Змістово-процесуальні засади виховної роботи в гуртожитках коледжів

На основі аналізу наукової літератури з проблеми дослідження й вивчення досвіду організації виховної роботи в гуртожитках коледжів України визначили основні напрями роботи вихователя гуртожитку:

1. Виховна робота з дітьми-сиротами.
2. Виховна робота зі студентами з обмеженими можливостями, які проживають у гуртожитку.
3. Профілактична робота зі студентами з групи ризику.
4. Співпраця з органами студентського самоврядування.

5. Робота з подолання конфліктів у студентському гуртожитку.
6. Робота з батьками студентів, які проживають у гуртожитку.
7. Організація культурного дозвілля.

Охарактеризуємо кожен із запропонованих напрямів.

Особливості роботи в гуртожитку з дітьми-сиротами. Насамперед зауважимо, що адаптація до проживання в гуртожитку закладу професійної освіти студентів-сиріт та тих, які залишилися без батьківського піклування є тривалим соціально-педагогічним процесом. Такі студенти відрізняються вираженою нестійкістю нервової системи, що може призводити до роздратування, агресії, жорстокості, порушення поведінки. У зв'язку з тим, що у процесі їх перебування в інтернатних закладах у них виробилася власна система поглядів на стосунки з дорослими. Так, вони частіше вступають у конфлікти з дорослими, не мають навичок культурної поведінки. До того ж, багато з таких студентів мають шкідливі звички, не можуть контролювати власні емоції та думки, у них не вироблено навичок самообслуговування в побуті (прибирання кімнат, чергування, прання особистих речей та ін.).

У Законі України «Про професійно-технічну освіту» зазначено, що система професійної освіти має бути спрямовано на забезпечення професійного самовизначення сиріт, створення відповідних умов для їх самореалізації, а також на формування громадянина.

Відтак, педагогічний колектив закладу професійної освіти має від самого початку перебування дітей-сиріт у гуртожитку забезпечити створення сприятливого клімату в гуртожитку, а також позитивне особистісне спілкуванням у системі: вихователь – студент-сирота; студент-сирота – студент із сім'ї.

Для досягнення означеної мети в гуртожитках коледжів проводяться діалоги, бесіди, диспути з морально-етичних, молодіжних проблем. Задля корекції поведінки, світогляду студентів без сім'ї ефективним і доцільним, на наш погляд, є проведення ігор і тренінгів гармонійного розвитку особистості, приміром, «Чи знаєш ти себе?», «Хто Я?», «Совість і життя», «Що таке

чесність?, «Джерела добра», «Я серед людей» та ін. Переконані, що зазначені заходи уможливають пізнання себе й досягнення спільних цілей, у той самий час, коли студенти мають різноманітні інтереси, смаки, звички.

У своїй роботі для студентів-сиріт вихователь проводить такі види діяльності, як:

- різноманітна підтримка студентів, особливо тих, хто відчуває дискомфорт під час проживання в гуртожитку;
- створення ситуації успіху в будь-яких видах діяльності;
- попередження конфліктів, зменшення їх значущості;
- корекція відносин між студентами.

Виховна робота зі студентами з особливими потребами, які проживають у гуртожитку. У роботі з такими студентами перед вихователем гуртожитку постають такі завдання:

- вивчення особливостей розвитку особистості студентів з урахуванням їх психофізіологічних особливостей;
- сприяння повноцінному особистісному й соціальному розвитку студентів, формування у них здібностей до самовиховання, саморозвитку й самовизначення;
- організація різних видів соціально-ціннісної та психологічної допомоги.

Ураховуючи поставлені завдання, робота в гуртожитку з означеною категорією студентів виховна робота проводиться за такими напрямками: організаційно-методичний; діагностичний; корекційно-розвиваючий; консультативно-профілактичний (див. Рис. 2.1).

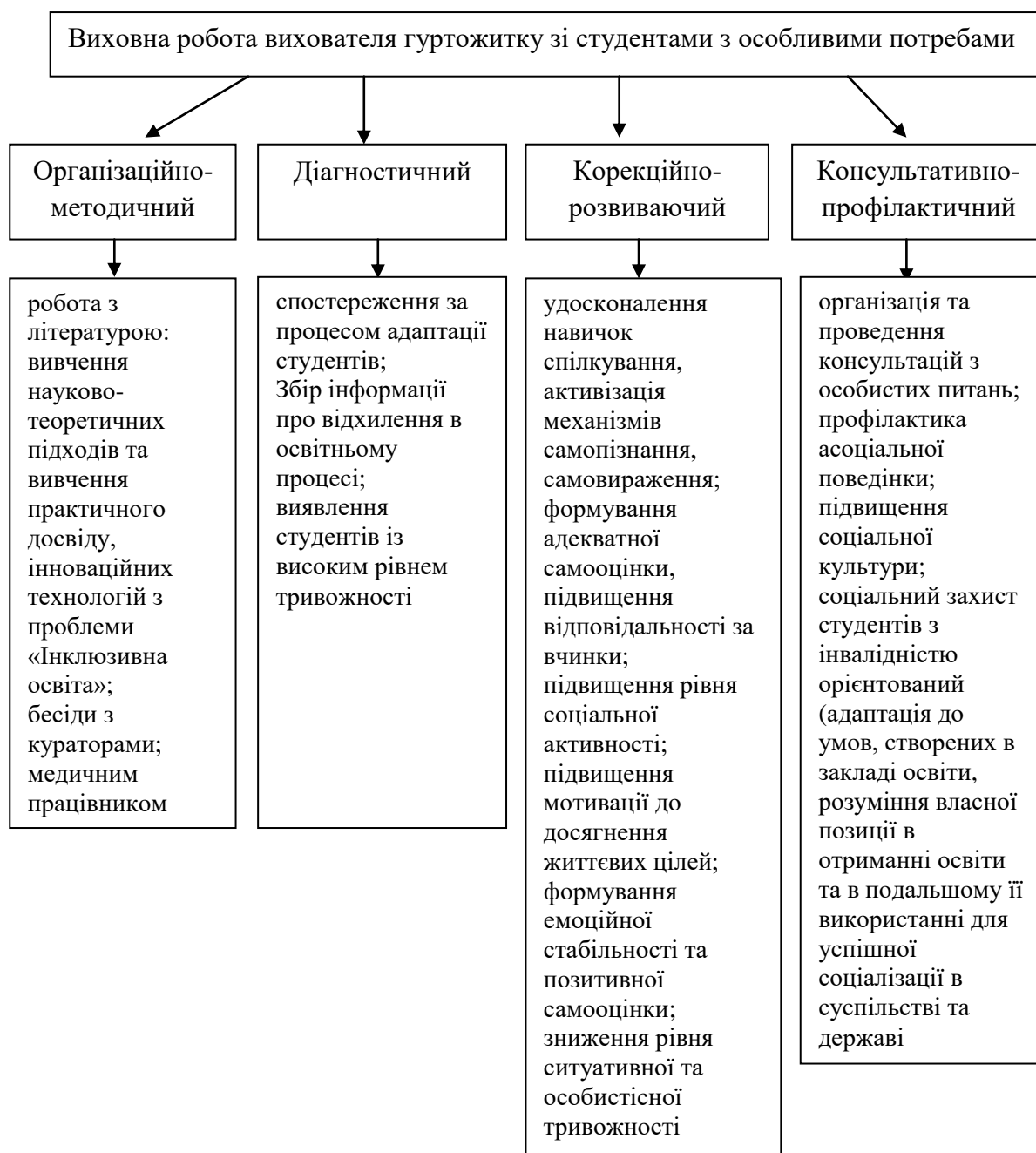

Рис. 2.1. Виховна робота вихователя гуртожитку зі студентами з особливими потребами, які проживають у гуртожитку

Профілактична робота зі студентами з групи ризику. Студенти «групи ризику» – це така категорія студентів, яка вимагає особливої уваги з боку педагогів, вихователів та інших спеціалістів. Їх можна розділити на 4 групи за різними критеріями (див. таблицю 2.1).

Таблиця 2.1

Критерій	Критерії, що визначають «групу ризику»
Медичні	Мають хронічні захворювання внутрішніх органів
	Мають проблеми з органами слуху, зору, мовлення
	Часто й довго хворіють
	Перебувають на обліку у психоневропатолога
	Перенесли складні медичні операції
	Перенесли стреси
	Інше
Соціальні	Живуть в асоціалній сім'ї (зневажливе чи агресивне) ставлення до дитини
	Живуть у малозабезпеченій сім'ї
	У сім'ї біженців, переселенців (проблеми адаптації та мовні)
	Проблеми адаптації при зміні місця проживання, закладу освіти, групи
	Самовільні відходи з дому (цей пункт стосується тільки неповнолітніх)
	Інше
Навчально-педагогічні	Мають стійку неуспішність
	Пропуски занять без поважних причин
	Пропускають окремі предмети без поважних причин
Поведінкові порушення поведінки	Труднощі у взаєминах з однолітками та педагогами
	Підвищена тривожність
	Вживання наркотичних речовин
	Тютюнопаління, алкоголізм
	Токсикоманія
	Гіперактивність
	Інше

Наголосимо, що проблема «груп ризику» особливо актуальна саме зі старшими підлітками та юнаками 15–18 років. Усі учасники виховного процесу мають приділяти велику увагу здоров'ю підлітків як фізичному, так і душевному для своєчасного виявлення різних відхилень та їх профілактики.

Зауважимо, що основні напрями профілактичної роботи зі студентами групи ризику вибудовуються за принципом визначення проблем, які виникають у процесі навчання й виховання означеної категорії студентів, розв'язання яких сприяє одержанню позитивних результатів. Найчастіше пріоритетними напрямками профілактичної діяльності стають:

- допомога підлітку в усуненні причин, які впливають на скоєння злочину,

- залучення підлітків до організації та проведення соціально-значущих заходів,
- вивчення, діагностування, розв'язання проблем, важких життєвих ситуацій з метою запобігання серйозним наслідкам,
- індивідуальне та групове консультування підлітків, батьків, педагогів із питань вирішення проблемних ситуацій,
- допомога конкретним студентам із залученням спеціалістів із відповідних організацій,
- пропаганда та роз'яснення прав та обов'язків підлітків.

Співпраця з органами студентського самоврядування. Гуртожиток коледжу має власне студентське самоврядування, яке представлене Студентською радою гуртожитку. Вона є з'єднувальною ланкою між адміністрацією та студентами. Студентська рада гуртожитку має власну структуру. До неї входять представники кожного поверху гуртожитку, яких обирають на виборах Студради гуртожитку.

Головне завдання Студентської ради гуртожитку полягає в захисті основних життєвих прав та інтересів студентської молоді, яка проживає в гуртожитку, шляхом постійного діалогу та співпраці між студентами й адміністрацією коледжу.

Вивчення діяльності студентської ради гуртожитку дозволило визначити такі основні її функції:

1. Профілактика порушень у гуртожитку.

Для досягнення зниження рівня порушень студентська рада проводить щоразу на початку року збори з першим курсом. Програма посвячення в мешканці обов'язково включає блок на знання правил гуртожитку. Отже, студентська рада забезпечує спокійне проживання для себе та адміністрації.

2. Інформаційна діяльність.

Студентська рада займається оновленням стендів, організацією власної фотогалереї в гуртожитку. Освітленість подій студентською радою дає

студентам можливість бути в курсі всіх подій життя гуртожитку, а також підтримувати корпоративний дух.

3. Дозвілля.

Усередині гуртожитку студенти реалізують власні творчі здібності. Така діяльність, на наш погляд, розвиває та об'єднує студентів, не дає їм замикатись у кімнатах та проводити там свої студентські роки. Низка заходів спрямована на залучення студентів до активної участі у творчих, спортивних і розважальних заходах.

4. Діяльність щодо покращення умов проживання в гуртожитку.

Означена функція полягає в роботі зі студентами щодо створення комфортних умов, як самотужки, так і залучаючи адміністрацію. Також студентська рада бере активну участь у проведенні конкурсів на найкращу кімнату, найкращий блок, ремонтів поверхів гуртожитку тощо.

Робота з подолання конфліктів у студентському гуртожитку. В основі роботи з подолання конфліктів у студентському гуртожитку покладено налагодження міжособистісної взаємодії між студентами. Незаперечним є той факт, що міжособистісна взаємодія між студентами формується на підставі виникнення різних особистісних інтересів, уподобань, смаків і переконань; потреб у професійному спілкуванні; виявлення вміння дружити, бути доброзичливими, привітними у спілкуванні; зацікавленості результатами спільної роботи. Вченими (Авдєєва, 2010; Бодальов, 1993; 2012) виокремлено причини виникнення міжособистісних конфліктів у молодіжному колективі, які обумовлені:

а) виявленням негативних якостей окремих студентів (прискіпливість, заздрість, грубість, схильність до пліток, неврівноваженість, владність, нечесність, байдужість);

б) неналагодженістю відносин між особистістю та студентським колективом (неприйняття спільних цілей колективу, неправильна реакція особи на вплив з боку колективу та, навпаки, занижена оцінка своїх можливостей, невиправдані надії як окремих осіб, так і груп, колективів);

в) слабким розвитком колективу (відсутність свідомої дисципліни, неправильна реакція на критику, відстоювання інтересів лише своєї групи та ігнорування суспільних інтересів, «хибне» уявлення про лідерство у групі, відсутність авторитету у групі).

У результаті спостереження за студентами та проведеними з ними бесідами щодо частоти та причин конфліктів нами було з'ясовано, що конфлікти трапляються постійно, однак їхня кількість розподілена нерівномірно, найменша кількість конфліктів спостерігається в перший тиждень, коли сусіди по кімнаті тільки знайомляться один з одним, далі відбувається збільшення кількості конфліктів, потім кількість конфліктів знову знижується.

Спостереження також показало, що більшість серйозних конфліктів викликана нездатністю студентів дійти єдиної думки у вирішенні побутових питань. Причинами несерйозних конфліктів або «непорозумінь», як їх називають самі студенти, також є побутові питання. На старших курсах серйозні конфлікти трапляються рідше. Отримані дані вказують на те, що всі без винятку опитані студенти-першокурсники у перші 2 місяці проживання у студентському гуртожитку стають учасниками конфліктів. Гендерних відмінностей у кількості конфліктів першокурсників не виявлено. Загалом нами встановлено, що частота конфліктів між студентами, які мешкають в одній кімнаті гуртожитку, на різних курсах неоднакова. Що старший курс, тим рідше між студентами виникають серйозні конфлікти. Причини несерйозних і серйозних конфліктів можуть відрізнятися на різних курсах, але на перший план постійно виходять побутові проблеми.

Зазначимо, що в гуртожитку врегулювання конфліктів полягає у створенні об'єктивних умов, що зумовлюють запобігання деструктивним конфліктам, передбачає справедливий та гласний розподіл матеріальних і духовних благ, нагород, премій, заохочень тощо; розроблення правових та інших нормативних процедур вирішення типових передконфліктних ситуацій. Одним із важливих способів запобігання конфліктам є врахування

особливостей поведінки конфліктних особистостей. Вагомим аспектом запобігання конфліктам є вибір людьми стилю поведінки у процесі конфліктної взаємодії, що є серією взаємоспрямованих інтеракцій.

Виховна робота з батьками студентів, які проживають у гуртожитку. Важливою складовою виховною роботою є організація роботи з батьками студентів, які проживають у гуртожитку коледжів, оскільки вони є неповнолітніми та все ще знаходяться у фінансовій і психологічній залежності від них. У нових умовах суспільного розвитку в законодавчих документах України чітко визначено відповідальність батьків за навчання й виховання студентської молоді. Саме батьки або особи, які їх замінюють, мають зобов'язання піклуватися про неповнолітніх дітей, створювати відповідні умови для розвитку в них природних нахилів, здібностей, талантів, зміцнення як психічного, так і фізичного здоров'я, отримання належного рівня освіти.

Незаперечним є той факт, що сім'я не існує ізольовано. Вона знаходиться у постійній взаємодії із суспільством, а відтак, на процес виховання здійснюють вагомий впливу різноманітні зовнішні чинники. Важливе місце серед них посідає заклад освіти, педагоги, які, маючи фахову освіту, оперують необхідними знаннями, вміннями й навичками щодо виховання дітей, тобто виступають важливим складником у педагогічному трикутнику «студент – батьки – вихователь».

Зазначимо, що організація виховної роботи з батьками студентів, які проживають у гуртожитку коледжу здійснюється за такими напрямками:

- вивчення сімей студентів, особливостей їхнього життя, що дасть можливість визначити їх виховний потенціал;
- залучення батьків до життєдіяльності гуртожитку;
- формування педагогічної культури батьків сучасної родини та допомога їм у самоосвіті стосовно виховання дітей;
- корекція виховного процесу в родинях, які мають різні проблеми.

Зазначимо, що робота вихователя в гуртожитку розпочинається з вивчення сімей студентів щодо виконання ними виховної функції. Робиться це задля встановлення неформальних стосунків між педагогами й батьками, а також розроблення матеріалів співпраці стосовно виховання студентів, визначення необхідних умов і чинників, які будуть сприяти ефективній взаємодії родини та закладу освіти, у тому числі й гуртожитку.

Зауважимо, що вивчення виховного потенціалу сім'ї здійснюється шляхом листування з батьками, запрошення батьків до гуртожитку, що уможливорює створення уявлення про інтереси, характер і нахили студентів. Листування з батьками, на наш погляд, допомагає встановити тісний контакт із ними. Листи можуть бути різної тематики, як-от: подяки, запитання, привітання. Наголосимо, що провідною формою роботи з батьками є традиційні або нетрадиційні батьківські збори, під час яких відбувається згуртування колективу батьків, формування загальної думки стосовно актуальних проблем гуртожитку.

На наше глибоке переконання, доцільним у роботі з батьками студентів, які проживають у гуртожитку, є проведення педагогічної батьківської школи задля формування їх педагогічної культури. Вважаємо, що така школа уможливить ефективне виконання сім'єю її виховної функції. У такі школі вихователь гуртожитку поряд із традиційними лекціями та бесідами використовує індивідуальну форму роботи як з окремими батьками, так і з групою батьків, консультування, конференції, «круглі столи», дискусії, тематичні вечори запитань і відповідей, дні відкритих дверей, вечори сімейних традицій, виставки декоративно-прикладної творчості, родинних альбомів, випуск тематичних газет та ін.

На наш погляд, важливим є розроблення основних правил сімейної етики. Так, ми пропонуємо такі:

- не з'ясовувати сімейні стосунки у присутності дітей;
- не робити зауважень у присутності сторонніх, оскільки це зачіпає самолюбство дитини;

- Не дозволяйте нікому (ні батькам, ні дітям) втручатись у ваші сімейні справи;
- Уникайте конфліктів через дрібниці;
- Умійте поступитися;
- Поважайте один одного.

Ще одним важливим аспектом роботи із сім'ями студентів, які проживають у гуртожитку є вивчення їх сімей, що здійснюється за допомогою комплексу різноманітних взаємопов'язаних і взаємозалежних методів, як-от: анкетування, письмове опитування, метод спостереження та прямого вивчення сім'ї, творчі роботи студентів. Це допомагає вихователю отримати узагальнені дані про атмосферу в сім'ї, характер сімейного виховання та взаємини в кожній конкретній родині. До того ж, систематичне вивчення сімей студентів сприяє найбільш оптимальному підбору відповідних форм і методів роботи.

На основі вивчення наукової літератури пропонуємо правила спілкування з батьками:

1. Зустріч із батьками повинна відбуватися лише як ділове, дружнє обговорення окремих проблем, пов'язаних із поведінкою вихованців або з необхідністю розвитку особистісних якостей.

2. Ніколи не скаржитися батькам на їхніх дітей, вимагаючи вжити «відповідних заходів».

3. Вихователь не повинен робити зауваження батькам за «неуспіх» їхньої дитини. Тільки віч-на-віч, коректно, не оцінюючи батьків, можна повідомляти родичам результати психодіагностики вихованця, обговорювати його особисті труднощі, шляхи їх подолання та розвитку необхідних якостей.

4. Вихователь не повинен вторгатися у приватне життя сімей своїх вихованців, порівнювати сім'ї, пропонувати обмінюватися сімейним досвідом виховання.

Організація культурного дозвілля. Одним із найефективніших виховних впливів на студентів, з метою формування дружного та згуртованого

колективу, є організація дозвілля. Найчастіше організують гуртки за інтересами, святкові та творчі вечори, змагання, зустрічі тощо. Тим самим організується не тільки цікаве проведення часу, але й відбувається згуртування колективу студентів. До того ж, така дозвіллева діяльність сприяє підвищенню культурного рівня, розширенню світогляду, набуттю різних корисних навичок тощо.

Вважаємо, що основною метою культурного дозвілля є створення максимально сприятливих умов для розвитку творчих здібностей студентів, реалізації їх культурного потенціалу. Під час таких заходів надається можливість формувати традиції спільної організації культурних заходів, навички публічних виступів і спільної творчості, а це, у свою чергу, сприяє створенню вільного творчого простору в колективі студентів, які проживають у гуртожитку, що передбачає можливості культурного розвитку й реалізації потреб у творчій самореалізації.

Основними формами, які найчастіше використовуються в гуртожитку, є вечір знайомств, різноманітні конкурсні програми, вікторини, онлайн-заходи, вечори гумору тощо.

У межах організації культурного дозвілля вважаємо за необхідне звертати увагу на громадянсько-патріотичне, естетичне, моральне, правове виховання.

Так, основними формами громадянсько-патріотичного виховання є, наприклад, еко-квести, дискусійні майданчики, відвідування екскурсій (як реальних, так і віртуальних), фотовиставки, зустрічі з цікавими людьми, перегляд відповідних фільмів, вечори спогадів тощо. Найбільш поширеними формами естетичного виховання, на наш погляд, виступають бесіди, конкурси, майстер-класи, музичні вечори, відвідування художніх музеїв, концертів тощо. Моральне виховання здійснюється під час бесід, ділових ігор, дискусій, спостережень тощо. У межах правового виховання найбільш ефективними, як нам видається, є такі форми, як: різноманітні акції, у тому

числі інформаційні, бесіди з інспекторами різних правових служб, ситуативно-правові практикуми тощо.

Важливим напрямом організації культурного дозвілля є формування здорового способу життя та відповідальної і небезпечної поведінки, що є необхідним для студентської молоді, яка проживає в гуртожитку, оскільки тут відчувається менший вплив батьків або людей, які їх замінюють, тобто студенти мають більше свободи та спокус. Основними формами, які сприяють формуванню здорового способу життя, усвідомленню того, що здоров'я людини є однією із головних життєвих цінностей, є лекції, практикуми, створення інформаційних стендів, бесіди, спортивні заходи, онлайн-марафони, тренінги тощо.

Отже, дозвіллева діяльність має бути різноманітною та змістовною.

У роботі вихователю допомагає психологічна служба, яка нині є об'єктивною вимогою часу, особливо в гуртожитку, оскільки тут проживають різні категорії студентів. Відтак, працівники психологічної служби проводять психолого-педагогічну діагностику, за допомогою якої вивчають особистість кожного студента, колектив студентів, які проживають в одній кімнаті, в одному блоці, гуртожитку.

До того ж, вихователь гуртожитку за всіма напрямками роботи взаємодіє з кураторами та майстрами професійної освіти, педагогом-організатором, бібліотекарем, керівником фізичного виховання, медпрацівником, педагогами додаткової освіти, Радою гуртожитку, активом, а також із представником правоохоронних органів, з державними установами, громадськими організаціями за місцем проживання, батьківськими комітетами.

Наголосимо, що для створення сприятливих умов у гуртожитку, для розвитку, саморозвитку особистості студента велике значення має планування виховної роботи. Відтак, дуже важливо вихователеві чітко уявляти педагогічні можливості гуртожитку, його соціально-педагогічну функцію.

Вихователь гуртожитку веде таку документацію:

1. План виховної роботи у гуртожитку.
2. План студентської ради гуртожитку.
3. План роботи на місяць.
4. Протоколи зборів.
5. План проведення заходу.
6. Положення про проведення заходу.
7. Звіт вихователя гуртожитку за семестр.
8. Аналіз виховної роботи за навчальний рік.

Вважається, що план є найважливішим документом вихователя, який може бути глибоким за змістом або коротким і конкретним за змістом. Виховна робота – робота творча, а отже, успіх її багато в чому залежить від педагогічної майстерності вихователя, знання їх індивідуальних особливостей вихованців, зрештою, від виховних і педагогічних завдань колективу.

До того ж, план – це засіб підвищення якості виховної роботи вихователя, головна мета діяльності якого полягає в наданні відповідно до плану оперативної допомоги вихованцям у розв'язанні їх індивідуальних проблем, пов'язаних із фізичним та психічним здоров'ям, соціальним та економічним становищем, успішним просуванням у навчанні, у прийнятті соціальних правил, з ефективною діловою та міжособистісною комунікацією, з життєвим, кар'єрним, етичним вибором.

Важливим є те, що за складання та виконання плану виховної роботи вихователь гуртожитку несе персональну відповідальність. Потрібно пам'ятати, що план передуює практичній діяльності та повинен відобразити:

- результати та оцінку досягнутого;
- цілі, стратегічні орієнтири майбутньої діяльності;
- програму дій колективу, спрямованих на досягнення поставленої мети;
- реальні терміни реалізації наміченого;

- відповідальних за виконання конкретних справ.

Зазначимо положення, якими повинні керуватися під час планування виховної роботи вихователі гуртожитку:

- системність роботи, єдність освітнього процесу, коли виховання й навчання тісно пов'язані та взаємно збагачують одне одного;
- вихователь і студент – головні суб'єкти виховного процесу;
- виразність, яскравість, барвистість кожного виховного заходу, його зв'язок із навчальною та професійною діяльністю;
- утвердження самоцінності людської особистості, її життя, формування негативного ставлення до насильства;
- створення здорового та гуманного середовища виховання.

Важливо під час складання планів визначати вимоги, дотримання яких забезпечує якість планування.

Таким чином, ефективність виховної роботи прямо пов'язана з рівнем соціального розвитку колективу, і насамперед таких ознак, як згуртованість навколо суспільно значущих цілей діяльності, керованість і дисциплінованість, сприятливий морально-психологічний клімат, взаємна підтримка й відповідальність, уміння виконувати колективну роботу, позитивне ставлення до нововведень, наявність умов для розвитку й самоствердження особистості у праці та громадській діяльності. Усі вказані ознаки розвиненого колективу одночасно забезпечують силу колективних засобів виховання й колективного впливу, а відтак, сприяють гармонійному розвитку особистості студента, який проживає в гуртожитку, а також попередженню конфліктів та правопорушень.

2.3. Модель виховної роботи в гуртожитках коледжів

Гуртожиток та організація в ньому виховної роботи вимагають використання системного підходу, що ґрунтується на знанні й виконанні статуту гуртожитку, правил проживання в ньому: підтримання чистоти та

порядку в громадських місцях і кімнатах проживання, дотримання здорового способу життя, виконання правил гігієни, участі у дозвіллевій діяльності тощо. Незаперечним є той факт, що виховання в гуртожитку – це складний і багатогранний процес, що вимагає ретельного відбору виховних засобів, постійної взаємодії на різних рівнях, у тому числі з класними керівниками, органами самоврядування. Загальне завдання – знаходити нові форми організації дозвілля студентської молоді, які б задовольняли їх запити. Таким чином, можемо стверджувати, що організація виховної роботи в гуртожитку, заснована на сумі вимог, що висуваються до студентів, які там проживають, надзвичайно важлива й мобільна.

Зважаючи на зазначене вище пропонуємо модель організації виховної роботи в гуртожитку Роменського коледжу СНАУ (рис. 2.2.).

Основними структурними елементами моделі є цільовий, концептуальний, змістово-процесуальний та результативний компоненти.

Цільовий компонент передбачає визначення мети виховної роботи зі студентами, які проживають у гуртожитку, що полягає, передусім, в отриманні студентами соціального досвіду, готовності до виконання їх обов'язків, успадкування духовних здобутків українського народу, налагодженні добрих взаємин, формування фізичної, художньо-естетичної, моральної, правової, екологічної, інтелектуальної та трудової культури. Мета виховної роботи зі гуртожитку конкретизується в низці завдань, а саме:

- забезпечення сприятливих умов для самореалізації особистості студента відповідно до його інтересів;
- виховання правової культури;
- формування духовних цінностей;
- сприяння духовній єдності поколінь;
- здійснення профілактичної роботи;
- виховання працелюбності, любові до природи та мистецтва;
- сприяння розвитку фізичного, психічного та духовного здоров'я;
- спрямування діяльності на утвердження здорового способу життя;

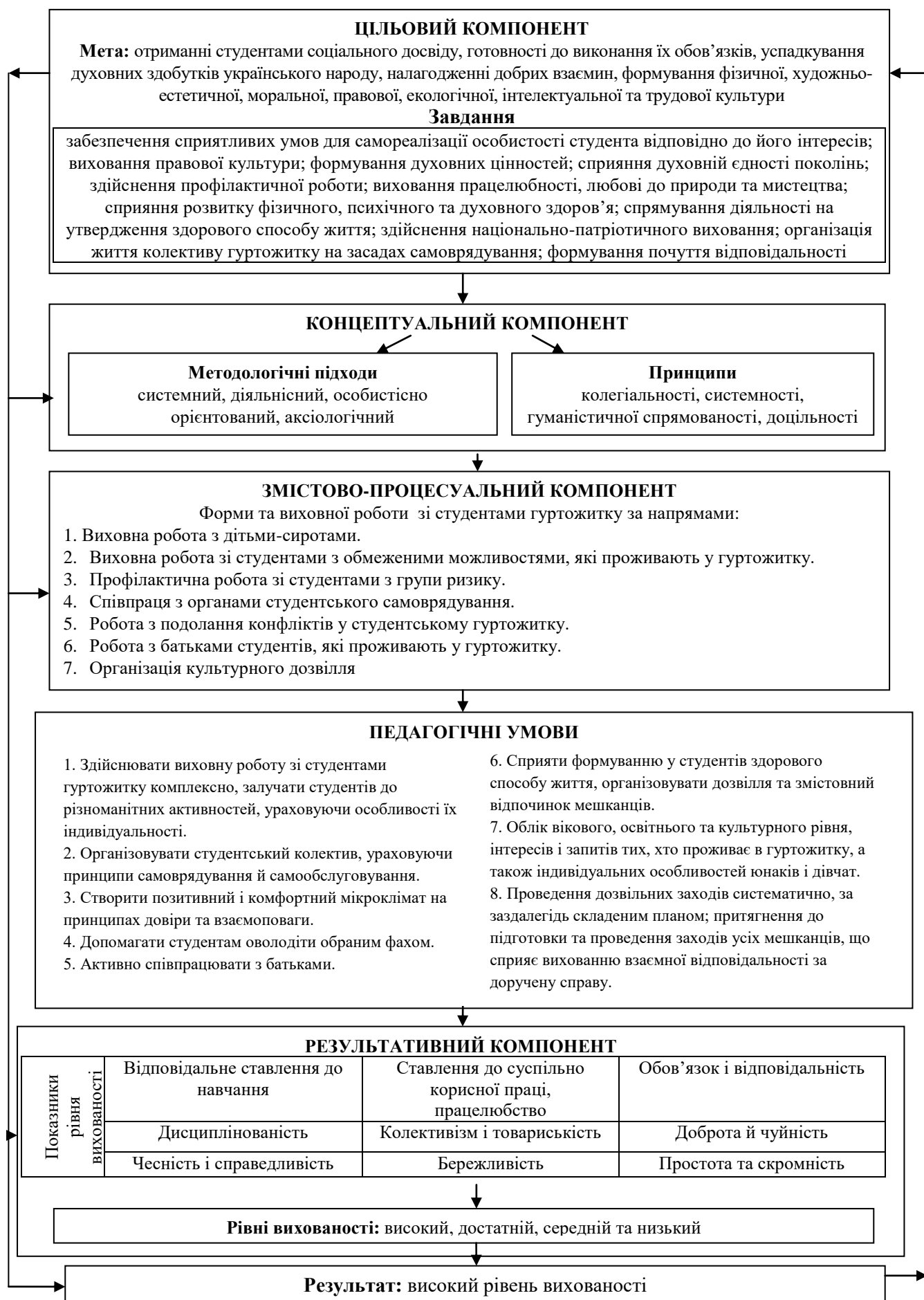

Рис. 2.1. Модель організації виховної роботи зі студентами гуртожитку коледжів

- здійснення національно-патріотичного виховання;
- організація життя колективу гуртожитку на засадах самоврядування;
- формування почуття відповідальності.

Сучасна система виховної роботи зі студентами гуртожитку має синтезувати позиції системного, діяльнісного, особистісно орієнтованого та аксіологічного підходів. Вважаємо за потрібне у процесі визначення педагогічних умов виховної роботи зі студентами гуртожитку скористатися означеними **підходами**.

1. Системний підхід (В. Андрущенко, І. Бех, І. Зязюн, В. Луговий, В. Лутай, М. Михальченко, В. Молодиченко). Виховна робота зі студентами в гуртожитку розглядається як чинник цілісного виховання особистості, що надає можливість розвивати пізнавальні здібності студентів, забезпечити самореалізацію особистості, виховувати таких громадян, які володіють системою загальнолюдських цінностей, духовними надбаннями українського народу, моральною, художньо-естетичною, правовою, трудовою та економічною культурою (Організація виховної роботи у студентському гуртожитку, 2019).

2. Діяльнісний підхід, що розвивався І. Бехом, Л. Зайцевою та ін. – полягає у формуванні в особистості активної дієвої позиції, яка під час практичної діяльності дозволяє відобразити свої цінності, потреби й інтереси. З позиції даного підходу виховна робота зі студентами в гуртожитку передбачає таку форму активності суб'єктів виховного процесу, у межах якої вони досягають свідомо поставлених цілей, що формуються внаслідок виникнення певних потреб особистості (Бех, 2013).

3. Сутність особистісно орієнтованого підходу (І. Бех, О. Бондаревська, О. Падалка та ін.) полягає в утвердженні погляду на мешканця гуртожитку як цілісної особистості. Розуміння важливості духовної гармонії всієї людської життєдіяльності повинно стати основою модернізації виховної роботи в закладі вищої освіти, у тому числі в гуртожитку як частині цілісного виховного процесу. Тобто система виховної

роботи зі студентами гуртожитку має спрямовуватися на формування багатогранної, багатосторонньої, духовної, емоційно багатої, культурної особистості, яка має стійку світоглядну позицію, етичні установки особистості студента. У такому контексті вихователь гуртожитку повинен забезпечити кожному студентові умови для розвитку й саморозвитку, що можливо тільки шляхом глибокого аналізу індивідуальних особливостей людини і стратегічному плануванні тактики виховання, призначеної не абстрактному студентові, а конкретній людині з її особистим, властивим тільки їй комплексом якостей.

Особистісно орієнтований підхід у виховній роботі зі студентами гуртожитку передбачає певну позицію вихователя, а саме:

- оптимістичний підхід до студента та його майбутнього як прагнення вихователя бачити перспективи розвитку особистісного потенціалу вихованця й уміння максимально стимулювати цей розвиток ним самим за допомогою відповідних і доцільних засобів;
- ставлення до студента як суб'єкта власної діяльності, як до особистості, яка здатна проявляти власну активність;
- опора на особистісні здібності й інтереси (як пізнавальні, так і соціальні) кожного студента у процесі виховання, сприяння їх набуття й розвитку.

Зауважимо, що особистісно орієнтований підхід, який покладено в основу сучасного процесу освіти й виховання, має змінити відносини «вихователь – вихованець» в освітньому процесі, тобто провідна роль належить студентові. Відтак, розвиток студента повинен супроводжуватися наглядом вихователя, класного керівника та залученням їх до створення ефективних умов для самоосвіти й виховання. Виховання в гуртожитку – це дія з боку вихователя на вихованця задля організації життя кожного мешканця гуртожитку. Водночас переконані, що означену необхідно розуміти як глибинну внутрішню роботу вихователя й вихованця, яка спричиняє активність обох сторін.

Особистісно орієнтована модель виховання спрямована на те, щоб подолати звичний для нашої системи освіти дисциплінарний підхід до студента, сформувати у вихователів навички партнерської взаємодії з дітьми, а також новими педагогічними технологіями. Важливим є прийняття позиції поруч і разом, а не «зверху».

4. Аксіологічний підхід (І. Бех, С. Вітвицька, В. Кремень, О. Сухомлинська та ін.) – допомагає навчити застосовувати свої знання в конкретних життєвих обставинах, оцінювати явища, які зустрічаються в житті, культурі, мистецтві на основі цінностей та смислів. З позиції цього підходу виховання є і процесом віднайдення та створення цінностей, і результатом у вигляді сукупності цінностей, отриманих раніше. Ідеали й цінності, трансформовані в цілі й завдання виховної роботи, реалізуються у виховному процесі (Вітвицька, 2015).

Таким чином, можемо стверджувати, що поєднання вищеназваних підходів взаємодоповнює один одного та сприяє цілісному обґрунтуванню проблеми дослідження. Компоненти системи виховної роботи студентів гуртожитку існують, координуються та вибудовуються в логічну систему за допомогою означених підходів. Для окреслення змісту компонентів мають ураховуватися певні принципи діяльності вихователя, які відображають закономірності цілісного освітнього процесу й особливості виховної роботи.

До таких принципів діяльності вихователя відносимо:

- принцип колегіальності: участь в організації виховного процесу самих вихованців, їх батьків, педагогів;
- принцип системності: взаємодія всіх учасників виховного процесу в системі;
- принцип доцільності: вибір конкретних форм діяльності з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей вихованців, ціннісних і цільових орієнтацій, рівня розвитку колективу;
- принцип гуманістичної спрямованості: у центрі уваги вихователя –

особистість кожного вихованця, яка приймається за найвищу цінність (особистісно орієнтований підхід до виховання).

У контексті даного дослідження вважаємо за необхідне докладніше зупинитися на принципі колегіальності у виховній роботі, який включає взаємодію вихователя:

- з класними керівниками з метою спільного вироблення загальних педагогічних вимог і підходів до студентів, які проживають у гуртожитку;
- з педагогом-організатором задля погодження діяльності педагога-організатора із власним планом виховної роботи, залучення педагога-організатора до проведення заходів, активної взаємодії сторін із питань організації дозвільних заходів, залучення до роботи представників культури, спорту, громадськість;
- із соціальним педагогом, який є посередником між особистістю вихованця та всіма соціальними інститутами у вирішенні особистісної кризи студента, пропонує різноманітні активності, спрямовані на розвиток соціальних ініціатив, реалізацію соціальних проєктів;
- із педагогом-психологом, який вивчає індивідуальність студентів, процес їх адаптації та інтеграції у мікро та макросоціум, координує вибір форм і методів організації індивідуальної та групової діяльності колективу студентів, як зі свого боку, так і з боку інших учасників виховного процесу;
- із педагогами позааудиторної освіти, що сприяє включенню вихованців до різноманітних творчих об'єднань за інтересами (секції, клуби), що діють як в освітньому закладі, зокрема в гуртожитку, так і в закладах позааудиторної освіти;
- із бібліотекарем, який розширює коло читання учнів, сприяє формуванню в них ставлення до моральних ідеалів, етичних норм поведінки, усвідомлення власної індивідуальності через освоєння класичної та сучасної літератури;
- із медичними працівниками, що уможливорює спостереження за здоров'ям своїх вихованців, використовуючи інформацію, що отримується

від медпрацівників;

- із сім'єю, що спрямована на користь вихованця, формування загальних підходів до виховання, спільне вивчення особистості студента, його психофізіологічних особливостей, організація допомоги в навчанні, фізичному та духовному розвитку самостійного громадянина, залучення батьків до участі у виховному процесі в гуртожитку, що, у свою чергу, сприяє створенню психологічного та емоційного комфорту того, хто навчається, координує зусилля щодо освіти та самоосвіти вихованця, вивчаючи інформацію про його здібності, нахили, інтереси, матеріально-побутові умови, психологічний клімат у сім'ї, вимоги батьків до навчання й виховання, організує роботу з підвищення педагогічної та психологічної культури батьків.

Змістово-процесуальний компонент розкриває змістове наповнення виховної роботи зі студентами гуртожитку й охоплює методи, форми й засоби виховання за такими напрямками:

1. Виховна робота з дітьми-сиротами.
2. Виховна робота зі студентами з обмеженими можливостями, які проживають у гуртожитку.
3. Профілактична робота зі студентами з групи ризику.
4. Співпраця з органами студентського самоврядування.
5. Робота з подолання конфліктів у студентському гуртожитку.
6. Робота з батьками студентів, які проживають у гуртожитку.
7. Організація культурного дозвілля.

Означені напрями охарактеризовано було в підрозділі 2.2.

До основних методів виховної роботи в гуртожитку відносимо: метод переконання, метод стимулювання, метод оцінки та самооцінки. Так, метод переконання дає змогу вихователеві гуртожитку формувати уявлення студентів, їх погляди й основні поняття шляхом обміну інформацією. При чому вихователь обов'язково враховує під час використання означеного методу можливість впливу на студента масової та соціальної культури, а

також соціальної мобільності. У свою чергу, метод стимулювання застосовується під час організації діяльності студентів, які проживають у гуртожитку, щодо виконання різноманітних доручень, завдань, змагань різного рівня. Щодо методу оцінки й самооцінки, то він уможливорює оцінювання вчинків студентів, надання їм допомоги в саморегуляції поведінки, яка полягає у створенні ситуації довіри, заохоченні, зауваженнях, самокритики, самоконтролю й контролю.

Аналіз наукових джерел із проблеми дослідження дозволяє стверджувати, що за умови правильного використання педагогічних можливостей, сучасний студентський гуртожиток має потенціал впливу на виховання студентської молоді, допомагає їм вчитися, здійснювати корисну роботу, культурно відпочивати.

Відтак, в основу виховної роботи в гуртожитку закладів професійної освіти має бути покладено фундаментальні духовно-моральні цінності. Ефективним, на наш погляд, є її спрямування на формування моральних і соціальних якостей, серед яких: гуманність, порядність, громадянськість, відповідальність, професійна етика.

Переконані, що всі види й форми дозвіллевої діяльності в гуртожитку мають характеризуватися змістовним наповненням і різноманітністю. Так, основними формами дозвіллевої діяльності є музичні, мистецькі, культурні, драматичні, театральні, фахові, громадські, соціальні проекти, Інтернет-дозвілля, програми, конкурси, вечори відпочинку, дискотеки, вечірки та ін.

Цікавим вважаємо той факт, що серед сучасних студентів закладів професійної освіти найбільш популярними є дискотеки. При чому, наголосимо, що за умови відповідної організації вони уможливають формування у студентів організаторських здібностей, естетичних смаків, навичок спілкування, а також артистизму.

Результативний компонент моделі передбачає досягнення високого рівня вихованості студентів гуртожитку.

Грунтовний аналіз вихованості студентів гуртожитку передбачає врахування якісних і кількісних аспектів означеного процесу у визначеному віковому періоді. Відповідно, рівні вихованості студентів гуртожитку будемо визначати через низку критеріїв, які розкриваються у відповідних показниках.

Відтак, нами було визначено чотири рівні вихованості підлітків, які проживають у гуртожитку коледжу, а саме: високий, достатній, середній та низький, а в якості критеріїв виокремлені конкретні показники (див. Таблицю 2.2)

Показники рівня вихованості	Відповідальне ставлення до навчання	Ставлення до суспільно корисної праці, працелюбство	Обов'язок і відповідальність
	Дисциплінованість	Колективізм і товарицькість	Доброта й чуйність
	Чесність і справедливість	Бережливість	Простота та скромність

У контексті даного дослідження вихованість розуміємо як властивості особистості, які характеризується сукупністю достатньо сформованих, соціально значущих якостей, в узагальненій формі відображають систему ставлення людини до себе, до праці, до людей, до Батьківщини.

Відтак, вивчення й аналіз вихованості підлітка дозволяє вихователю гуртожитку:

- конкретизувати мету виховної роботи та скоригувати план роботи в гуртожитку, розробити необхідні програми виховної роботи;
- диференційовано підійти до студентів із різним рівнем вихованості;
- забезпечити індивідуальну траєкторію виховної роботи стосовно кожного студента;
- обґрунтувати вибір змісту, форм, засобів та методів виховання;
- можливість окреслити близькі, середні і далекі результати виховної роботи.

Процес виховання в гуртожитку буде успішним у разі виконання ними низки умов. Для обґрунтування педагогічних умов, які сприятимуть

підвищенню рівня вихованості студентів гуртожитку, вважаємо за доцільне звернутися до трактування даної дефініції. У наукових розвідках термін «педагогічні умови» представлений великою кількістю трактувань. Нам імпонує визначення подані Н. Боритко та В. Андрєєвим. Так, Н. Боритко розуміє педагогічні умови як зовнішні обставини, що істотно впливають на перебіг освітнього процесу, який певною мірою свідомо сконструйований педагогом, який передбачає досягнення певного результату (процитовано в Позднякова, 2012 р.). Водночас В. Андрєєв наголошує, що педагогічні умови є результатом цілеспрямованого відбору, конструювання й застосування елементів змісту, методів (прийомів), а також організаційних форм навчання для досягнення цілей.

Вважаємо, що процес виховання в гуртожитку матиме успіх, якщо виконувати такі умови:

1. Здійснювати виховну роботу зі студентами гуртожитку комплексно, залучати студентів до різноманітних активностей, урахувавши особливості їх індивідуальності.
2. Організувати студентський колектив, урахувавши принципи самоврядування й самообслуговування.
3. Створити позитивний і комфортний мікроклімат на принципах довіри та взаємоповаги.
4. Допомогати студентам оволодіти обраним фахом.
5. Активно співпрацювати з батьками.
6. Сприяти формуванню у студентів здорового способу життя, організувати дозвілля та змістовний відпочинок мешканців.
7. Облік вікового, освітнього та культурного рівня, інтересів і запитів тих, хто проживає в гуртожитку, а також індивідуальних особливостей юнаків і дівчат.
8. Проведення дозвільних заходів систематично, за заздалегідь складеним планом; притягнення до підготовки та проведення заходів усіх мешканців, що сприяє вихованню взаємної відповідальності за доручену

справу.

Отже, розроблена модель виховної роботи зі студентами гуртожитку включає реалізацію послідовно структурованих компонентів, змістове наповнення яких уточнює інформаційний образ процесу, що моделюється.

Висновки до другого розділу

У розділі окреслено нормативне забезпечення виховної роботи в гуртожитках коледжу; виявлено змістово-процесуальні засади виховної роботи в гуртожитках коледжів та розроблено й науково обґрунтовано модель виховної роботи зі студентами гуртожитків.

З'ясовано, що виховна робота в гуртожитку Роменського коледжу СНАУ проводиться згідно з планами та спрямована на реалізацію Законів України «Про освіту», «Про професійно-технічну освіту», «Про охорону дитинства», а також Конвенції ООН про права дитини.

Виявлено, що педагогічний колектив гуртожитку у своїй діяльності керується нормативними документами, які можна розподілити на: базові, супутні, важливі та методичні рекомендації. Проаналізовано означені документи.

Визначено, що нормативне забезпечення виховної роботи в гуртожитках коледжу відображає всі сторони організації життєдіяльності студентів, які проживають у гуртожитку.

На основі аналізу наукової літератури з проблеми дослідження й вивчення досвіду організації виховної роботи в гуртожитках коледжів України визначено основні напрями роботи вихователя гуртожитку: виховна робота з дітьми-сиротами; виховна робота зі студентами з обмеженими можливостями, які проживають у гуртожитку; профілактична робота зі студентами з групи ризику; співпраця з органами студентського самоврядування; робота з подолання конфліктів у студентському гуртожитку; робота з батьками студентів, які проживають у гуртожитку;

організація культурного дозвілля. Охарактеризовано кожен із запропонованих напрямів.

Доведено, що ефективність виховної роботи прямо пов'язана з рівнем соціального розвитку колективу, і насамперед таких ознак, як згуртованість навколо суспільно значущих цілей діяльності, керованість і дисциплінованість, сприятливий морально-психологічний клімат, взаємна підтримка й відповідальність, уміння виконувати колективну роботу, позитивне ставлення до нововведень, наявність умов для розвитку й самоствердження особистості у праці та громадській діяльності. Усі вказані ознаки розвиненого колективу одночасно забезпечують силу колективних засобів виховання й колективного впливу, а відтак, сприяють гармонійному розвитку особистості студента, який проживає в гуртожитку, а також попередженню конфліктів та правопорушень.

Запропоновано модель організації виховної роботи в гуртожитку Роменського коледжу СНАУ, основними структурними елементами якої є цільовий, концептуальний, змістово-процесуальний та результативний компоненти.

Цільовий компонент передбачає визначення мети та завдань виховної роботи зі студентами, які проживають у гуртожитку.

Концептуальний компонент визначає домінуючі методологічні підходи та принципи організації виховної роботи зі студентами, які проживають у гуртожитку.

Змістово-процесуальний компонент розкриває змістове наповнення виховної роботи зі студентами гуртожитку й охоплює методи, форми й засоби виховання за такими напрямками: виховна робота з дітьми-сиротами; виховна робота зі студентами з обмеженими можливостями, які проживають у гуртожитку; профілактична робота зі студентами з групи ризику; співпраця з органами студентського самоврядування; робота з подолання конфліктів у студентському гуртожитку; робота з батьками студентів, які проживають у гуртожитку; організація культурного дозвілля.

Результативний компонент моделі передбачає досягнення високого рівня вихованості студентів гуртожитку.

Визначено чотири рівні вихованості підлітків, які проживають у гуртожитку коледжу, а саме: високий, достатній, середній та низький, а в якості критеріїв виокремлені конкретні показники.

Розроблено педгогічні умови виховної роботи зі студентами гуртожитку: здійснювати виховну роботу зі студентами гуртожитку комплексно, залучати студентів до різноманітних активностей, ураховуючи особливості їх індивідуальності; організовувати студентський колектив, ураховуючи принципи самоврядування й самообслуговування; створити позитивний і комфортний мікроклімат на принципах довіри та взаємоповаги; допомагати студентам оволодіти обраним фахом; активно співпрацювати з батьками; сприяти формуванню у студентів здорового способу життя, організовувати дозвілля та змістовний відпочинок мешканців; облік вікового, освітнього та культурного рівня, інтересів і запитів тих, хто проживає в гуртожитку, а також індивідуальних особливостей юнаків і дівчат; проведення дозвільних заходів систематично, за заздалегідь складеним планом; притягнення до підготовки та проведення заходів усіх мешканців, що сприяє вихованню взаємної відповідальності за доручену справу.

ВИСНОВКИ

У роботі з'ясовано теоретичні та організаційно-методичні засади виховної роботи зі студентами гуртожитків коледжів. У результаті дослідження отримали такі висновки:

1. Визначено сутність і завдання виховної роботи зі студентами коледжів, які проживають у гуртожитках.

На основі аналізу наукових розвідок констатовано, що основною метою виховної роботи у студентському гуртожитку є формування згуртованого студентського колективу, створення сприятливої та комфортної атмосфери для проживання студентів, розвиток у них навичок самовиховання й самоврядування.

Виокремлено умови забезпечення ефективності й успішності виховного процесу в гуртожитку: використання комплексного підходу з метою здійснення виховної роботи зі студентами, які проживають у гуртожитку; виховна робота в гуртожитку є органічною складовою єдиного освітнього процесу закладів професійної освіти; урахування індивідуальних особливостей студентів у процесі залучення їх до активної діяльності; дотримання принципів самоврядування й самообслуговування життя колективу гуртожитку; створення позитивного комфортного морально-психологічного мікроклімату; надання підтримки студентам у вигляді допомоги в підготовці до навчальних занять; провадження активної та тісної співпраці з батьками студентів та громадськістю; сприяння формуванню у студентів здорового способу життя, організації культурного дозвілля та змістовного відпочинку студентів, які проживають у гуртожитку.

Аргументовано, що організація виховної роботи в гуртожитку спрямована на розвиток виховуючого середовища як сукупності соціально-ціннісних обставин, які оточують студента, впливають на його особистісний розвиток та сприяють формуванню громадянської позиції, соціальної

зрілості, готовності до виконання функцій громадянина, патріота, сім'янина в суспільстві.

2. Охарактеризовано особливості студентського колективу гуртожитку.

Доведено потужний виховний потенціал гуртожитку. Визначено важливі завдання для працівників гуртожитку: допомога студентам, які проживають у гуртожитку, організація їхнього відпочинку, надання можливості зайнятись улюбленою справою, налагодження самообслуговування в побуті та дотримання норм особистої гігієни.

Визначено основні критерії характеристики групи як колективу (моральна спрямованість групи; організаційна єдність групи; групова підготовленість у сфері реалізації спільної діяльності; психологічна єдність – інтелектуальна, емоційна, вольова; комунікативність; міжособистісні контакти емоційного характеру; стресостійкість і надійність групи в екстремальних ситуаціях).

Представлено особливості психічного та фізичного розвитку студентів закладів професійної освіти. Запропоновано класифікацію груп за рівнем їх розвитку (група номінальна; група-асоціація; група-кооперація; група-корпорація; колектив). Окреслено функції колективу як соціально діючої системи: організаторська, виховна, стимулювальна.

Розкрито питання адаптації в гуртожитку студентів, які приїхали на навчання із сільської місцевості.

Доведено, що знання соціально-психологічних особливостей підлітків дозволяє ефективніше здійснювати виховний процес, який в умовах гуртожитку передбачає втручання у вільний час, побут, особисте життя студентів і тому потребує максимально вмілого й тонкого підходу.

3. Окреслено нормативне забезпечення виховної роботи в гуртожитках коледжу.

Визначено нормативні документи, якими керується педагогічний колектив гуртожитку коледжу, як-от: базові (Орієнтовне положення про

організацію виховної роботи в професійно-технічних навчальних закладах Міністерства освіти і науки, наказ МОН України від 16.04.2002 № 257; Методичні рекомендації щодо організації та проведення виховної роботи в професійно-технічному навчальному закладі, лист МОН України від 09.07.2011 р. №1-9 – 252; Основні орієнтири виховання учнів 1 – 11 класів загальноосвітніх навчальних закладів України, наказ МОН України від 31.10.2011 р. № 1243; Лист МОН від 20.07.2020 № 1/9-385 «Деякі питання організації виховного процесу у 2020/2021 н.р. щодо формування в дітей та учнівської молоді ціннісних життєвих навичок»; Лист МОН від 16.07.2021 № 1/9-362 «Деякі питання організації виховного процесу у 2021/2022 н. р. щодо формування в дітей та учнівської молоді ціннісних життєвих навичок»; Організація виховного процесу у 2020/2021 н.р. Рекомендації МОН), супутні (Стратегія національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016 – 2020 роки, указ Президента України від 13.10.2015 р. № 580-2015; Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді, наказ МОН України № 1-3 -148 від 24.03.16 р.; Постанова КМУ від 9 жовтня 2020 р. № 932 «Про затвердження плану дій щодо реалізації Стратегії національно-патріотичного виховання на 2020-2025 роки»; Постанова КМУ від 30 червня 2021 р. № 673 «Про затвердження Державної цільової соціальної програми національно-патріотичного виховання на період до 2025 року та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України»; Стратегія національно-патріотичного виховання (затверджено Указом Президента України від 18 травня 2019 року № 286/2019)), важливі (Лист МОН України від 24.06.2015 р. №1-9-302 «Щодо протидії сепаратизму та антиукраїнській пропаганді та антиукраїнській ідеології в системі освіти»; Лист МОН від 25.08.2020 №1/9-470 «Про підтримку та розвиток позашкільної освіти»; Наказ МОН від 28.12.2019 №1646 «Деякі питання реагування на випадки булінгу (цькування) та застосування заходів виховного впливу в закладах освіти»; Лист МОН від 19.03.2019 №1/11-2723 «Щодо дотримання прав дітей під час освітнього процесу»; Лист МОН від 30.10.2018 №1/9-656 «Про перелік діагностичних

методик щодо виявлення та протидії домашньому насильству відносно дітей»; Лист МОН від 17.07.2018 №1/9-453 «Про проведення інформаційних кампаній щодо протидії торгівлі людьми»), методичні рекомендації (Лист МОН від 18.05.2018 №1/11-5480 «Методичні рекомендації щодо запобігання та протидії насильству»; Методичні рекомендації «Про запобігання та протидія насильству»; Методичні рекомендації щодо ведення ділової документації в гуртожитках професійно-технічних навчальних закладів. Укладач Лісун О.І.. – 2016).

У результаті аналізу сайтів закладів професійної освіти з'ясовано, що у своїй роботі вихователі гуртожитками користуються низкою документів (Положення про гуртожиток. Паспорт гуртожитку. Розпорядок робочого дня вихователя. Розпорядок дня студентів коледжу. Посадові інструкції всіх працівників гуртожитку. Журнал обліку чергування. План виховної роботи в гуртожитку на рік, місяць. Матеріали з організації роботи Ради гуртожитку. Комплексно-методичне забезпечення, тематичні папки. План виховної роботи зі студентами, які потребують підвищеної уваги. Матеріали з організації поточної роботи зі студентами, які проживають у гуртожитку. Інформаційні стенди. Куточок інформування з контактними даними лікувальних закладів, психологічної служби, соціальної служби, служби довіри тощо. Куточок здоров'я та пропаганди й популяризації здорового способу життя. Журнал обліку санітарного стану кімнат, кухні).

Доведено, що нормативне забезпечення виховної роботи в гуртожитках коледжу відображає всі сторони організації життєдіяльності студентів, які проживають у гуртожитку.

4. Виявлено змістово-процесуальні засади виховної роботи в гуртожитках коледжів

Визначено й охарактеризовано основні напрями роботи вихователя гуртожитку (виховна робота з дітьми-сиротами; виховна робота зі студентами з обмеженими можливостями, які проживають у гуртожитку; профілактична робота зі студентами з групи ризику; співпраця з органами

студентського самоврядування; робота з подолання конфліктів у студентському гуртожитку; робота з батьками студентів, які проживають у гуртожитку; організація культурного дозвілля).

Закцентовано на важливості здійснення планування виховної роботи зі студентами, які проживають у гуртожитку. Доведено, що ефективність виховної роботи прямо пов'язана з рівнем соціального розвитку колективу.

5. Розроблено й науково обґрунтовано модель виховної роботи зі студентами гуртожитків.

Виокремлено структурні елементи моделі: цільовий, концептуальний, змістово-процесуальний та результативний компоненти.

Цільовий компонент передбачає визначення мети та завдань виховної роботи зі студентами, які проживають у гуртожитку. Концептуальний компонент містить вихідні положення щодо організації виховної роботи зі студентами гуртожитку, а саме: методологічні підходи та принципи діяльності вихователя.

Змістово-процесуальний компонент розкриває змістове наповнення виховної роботи зі студентами гуртожитку, охоплює методи, форми й засоби виховання й визначає конкретні напрями: виховна робота з дітьми-сиротами; виховна робота зі студентами з обмеженими можливостями, які проживають у гуртожитку; профілактична робота зі студентами з групи ризику; співпраця з органами студентського самоврядування; робота з подолання конфліктів у студентському гуртожитку; робота з батьками студентів, які проживають у гуртожитку; організація культурного дозвілля.

Результативний компонент моделі передбачає досягнення високого рівня вихованості студентів гуртожитку.

Визначено чотири рівні вихованості підлітків, які проживають у гуртожитку коледжу, а саме: високий, достатній, середній та низький, а в якості критеріїв виокремлено конкретні показники (відповідальне ставлення до навчання; ставлення до суспільно корисної праці, працелюбство; обов'язок і відповідальність; дисциплінованість; колективізм і товариськість;

доброта й чуйність; чесність і справедливість; бережливість; простота та скромність).

Узагальнення наукових підходів дозволило визначити педагогічні умови організації виховної роботи зі студентами гуртожитку (здійснювати виховну роботу зі студентами гуртожитку комплексно, залучати студентів до різноманітних активностей, ураховуючи особливості їх індивідуальності; організовувати студентський колектив, ураховуючи принципи самоврядування й самообслуговування; створити позитивний і комфортний мікроклімат на принципах довіри та взаємоповаги; допомагати студентам оволодіти обраним фахом; активно співпрацювати з батьками; сприяти формуванню у студентів здорового способу життя, організовувати дозвілля та змістовний відпочинок мешканців; облік вікового, освітнього та культурного рівня, інтересів і запитів тих, хто проживає в гуртожитку, а також індивідуальних особливостей юнаків і дівчат; проведення дозвільних заходів систематично, за заздалегідь складеним планом; притягнення до підготовки та проведення заходів усіх мешканців, що сприяє вихованню взаємної відповідальності за доручену справу).

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів окресленої проблеми. На подальше вивчення заслуговують узагальнення перспективного зарубіжного досвіду організації виховної роботи зі студентами коледжів, які проживають у гуртожитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Авдеева, Л. (2009). *Психолого-педагогическое сопровождение студенческой семьи* (автореф. дис ... канд. пед. н.: 13.00.08). Астрахань.
- Бех, І. Д. (2003). *Особистісно-зорієнтоване виховання*. К.: Либідь.
- Бодалев, А. А. (1993). Психология межличностных отношений (К 100- 54 летию со дня рождения В.Н. Мясищева). *Вопросы психологии*, 2, 86-91.
- Бодалев, А.А. (2012). *Восприятие и понимание человека человеком*. Л.,
- Болтромюк, Д. (2018). Загальнопедагогічні чинники у формуванні особистості під час виховного процесу. *Початкова школа*, 12, 6 – 8.
- Бондаревская, Е. В. (2001). Смыслы и стратегии личностно ориентированного воспитания. *Педагогика*, 1, 45-48.
- Винославська, О. В. (2005). Психологічні особливості студентської групи. *Практична психологія та соціальна робота*, 7.
- Виховання студентської молоді на сучасному етапі розвитку суспільства* (2017). Н. В. Денисова, Т. І. Кізіцька, Н. Є.Фролова (уклад.). Балаклія.
- Денисова, Н. В., Тарасенко, Л. І., Юхно, Л. В. (2014). *Формування культури здоров'я молоді в умовах студентського гуртожитку*. Балаклія.
- Зайченко, І. В. (2008). *Педагогіка*. Київ: Освіта України.
- Закон України «Про професійно-технічну освіту» (1998). *Вісник профтехосвіти*, 3.
- Конституція України* (1997). К.
- Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді* (наказ МОНУ Від 16.06.2015 № 641). Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/47154/. – Назва з екрану.
- Корольчук, Н. (2008). Виховання творчої особистості студентів. *Виховна робота в технікумах, коледжах*, 6, 3 - 25.
- Кузьмінський, А. І. (2005). *Педагогіка вищої школи*. К.
- Лутошкин, А. Н. (1986). *Как вести за собой*. М.

- Матвієнко, В., Гриценко, С. (2007). Психологічна культура студента – один із елементів розвитку особистості. *Виховна робота в технікумах, коледжах*, 6, 3 – 138.
- Методи забезпечення виховного процесу (2000). *Завуч*, 20-21.
- Методичні рекомендації щодо організації та проведення виховної роботи в професійно-технічному навчальному закладі.* (2011). Лист МОН України від 09.07.2011 р. №1-9 – 252.
- Мойсеюк, Н. Є. (2007). *Педагогіка*. Київ.
- Каблов, А. В. *Система виховної роботи зі студентами у Будівельному коледжі Житомирського національного агроекологічного університету.* Режим доступу: <http://eprints.zu.edu.ua/27079/1/%D0%9A%D0%B0%D0%B1%D0%BB%D0%BE%D0%B2.pdf>
- Наказ № 257 від 16.04.2002 Про затвердження Орієнтовного положення про організацію і проведення виховної роботи в професійно-технічних навчальних закладах Міністерства освіти і науки України.* Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0257290-02#Text>
- Основні напрямки діяльності класного керівника* (1999). *Завуч*, 20.
- Патрикеева, Э. Г., Селезнева, Т. А. (2014). Этапы «вхождения» выпускника школы в новую социальную роль студента. *Адаптация учащихся всех ступеней образования в условиях современного образовательного процесса: материалы X Всероссийской научно-практической конференции с международным участием.* Арзамас, сс. 216–222.
- Патрикеева, Э. Г., Соловьева, О. А. (2015). Влияние моды и современных стандартов красоты на сознание и поведение девушек. *Молодой ученый*, 24, 1092–1096.
- Патрикеева, Э. Г., Соловьева, О. А. (2016). Изучение совместимости студентов, проживающих в одной комнате общежития. *Молодой ученый*, 2 (106), 1030-1032.

- Патрикеева, Э. Г., Трухманова, Е. Н. (2014). Динамика системы ценностных ориентаций, определяющих отношение к учебной деятельности современной учащейся молодежи. *Психология обучения*, 3.
- Положення про студентський гуртожиток* (2018). Балаклія.
- Пономарьова, Г. Ф. (2014а). *Виховання майбутнього педагога: теорія і практика*. Харків: Вид-во «Ранок».
- Пономарьова, Г. Ф. (2014б). *Виховання громадянської культури та патріотизму студентів вищих навчальних закладів (з досвіду виховної діяльності Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради)*. Харків: Ранок.
- Пономарьова, Г. Ф., Харківська, А. А., Рябокінь, С. І. (2018). *Концептуальні підходи до моніторингу якості виховного процесу в педагогічному коледжі*. Харків.
- Про вищу освіту*: Закон України від 01.07.2014 року № 1556-VII. Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/1556-18>. – Назва з екрана.
- Рекомендації щодо планування роботи класного керівника навчального закладу системи загальної середньої освіти* (2005). Директор школи, 4.
- Рожков, М. И. (2001). *Организация воспитательного процесса в школе*. М.: ВЛАДОС.
- Розвиток національної та громадянської самосвідомості молодших школярів в умовах поліетнічного освітнього простору* (2017). Балаклія.
- Социальная психология* (2002). А. Л. Журавлев (ред.). Москва: ПЕР СЭ.
- Стратегія національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016-2020 роки: Указ Президента України від 13.10.2015 №580/2015*. Режим доступу: <http://zakon.kadrovik01.com.ua/regulations/8450/474470/>.
- Студентське самоврядування у гуртожитку: методичні настанови* (2018). Балаклія.
- Сухомлинский, В. О. у діалозі з сучасністю: матеріали педагогічних читань* (2011). Балаклія.

- Сухомлинський, В. О. (1976). *Проблеми виховання всебічно розвинутої особистості. Методика виховання колективу*. К.: Радянська школа.
- Тернопільська, В. І., Коломієць, Т. В., Піонтківська, І. О. (2014). *Довідник з виховної роботи зі студентами*. Тернопіль: Навч. кн.-Богдан.
- Тігішова, О. В. *Формування здоров'язбе-режувального освітнього середовища сучасного навчального закладу*. Режим доступу: <https://vseosvita.ua/library/zdorovazberezuvanna-v-navcalnomu-zakladi-8087.html>. – Назва з екрана.
- Товкач, І. Є. (2018). Психологічний портрет студента-першокурсника *Молодий вчений*, 8.1 (60.1), 94 - 97.
- Ульїна, Г. В. (1995). *Педагогическое планирование в образовательных учреждениях*. Ярославль.
- Фіцула, М. М. (2006). *Педагогіка вищої школи*. Київ: Академвидав.
- Хон, Р. Л. (2002). *Педагогическая психология. Принципы обучения*. М.: Деловая книга.
- Чернова, Э. Г. (2003). *Ценностные ориентации современной учащейся молодежи малых городов центральноевропейского региона России* (автореф. дис. ...канд. психол. наук). Ярославль: ЯрГУ.
- Ягупов, В. В. *Педагогіка*. Режим доступу: http://eduknigi.com/ped_view.php?id=273.

ДОДАТКИ

Додаток А

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказом директора
ВСП «Роменський фаховий
коледж СНАУ»
від «21» 10 2021 р. № 121
Олег ШЕВЧЕНКО

ПОЛОЖЕННЯ
ПРО СТУДЕНТСЬКУ РАДУ ГУРТОЖИТКУ
У ВІДОКРЕМЛЕНОМУ СТРУКТУРНОМУ
ПІДРОЗДІЛІ
«РОМЕНСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
СУМСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
АГРАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»

СХВАЛЕНО
на засіданні педагогічної ради
Протокол № 3
від «22» 10 2021 р.

Ромни 2021

1. Загальні положення

1.1. Студентська рада гуртожитку Відокремленого структурного підрозділу «Роменський фаховий коледж Сумського національного аграрного університету» (далі по тексту - Студентська рада) є виконавчим органом студентського самоврядування, який представляє та захищає інтереси студентів.

1.2. Перелік питань, що належать до компетенції Студентської ради, погоджується з директором коледжу.

1.3. У своїй діяльності Студентська рада керується:

- Положенням про студентський гуртожиток ВСП «Роменський фаховий коледж СНАУ»
- Правилами внутрішнього розпорядку в студентському гуртожитку;
- нормативно-правовими актами, що визначають житлово-побутове забезпечення та соціальний захист студентської молоді;
- чинним законодавством України.

1.4. Студентська рада обирається загальними зборами студентів гуртожитку і їм підзвітна.

1.5. У своїй діяльності Студентська рада гуртожитків тісно взаємодіє із студентським профкомом.

2. Основні завдання та функції

Основними завданнями та функціями Студентської ради гуртожитку ВСП «Роменський фаховий коледж СНАУ» є:

- 2.1. Забезпечення і захист прав та інтересів студентів гуртожитку.
- 2.2. Забезпечення виконання студентами своїх обов'язків.
- 2.3. Сприяння підвищенню ролі студентської молоді в громадському житті гуртожитку.
- 2.4. Сприяння навчальній діяльності студентів.
- 2.5. Сприяння Студентської ради гуртожитку в організації заходів, направлених на дотримання мешканцями гуртожитку правил внутрішнього розпорядку та збереження матеріальних цінностей.

3. Формування та склад Студентської ради

3.1. Органами студентського самоврядування гуртожитку є загальні збори студентів гуртожитку, Студентська рада гуртожитку.

3.2. Найвищим органом студентського самоврядування є загальні збори студентів, що мешкають у гуртожитку. Виконавчим органом студентського самоврядування на рівні гуртожитку є Студентська рада.

3.3. Очолює студентську раду Голова, який обирається загальними зборами студентів гуртожитку строком на один рік. Звітно-виборні збори Студентської ради відбуваються на початку навчального року, протягом останнього тижня вересня. Члени Студентської ради працюють на громадських засадах.

3.4. Членом Студентської ради може бути будь-який студент, що проживає в гуртожитку.

4. Повноваження Студентської ради

4.1. Голова Студентської ради гуртожитку:

- здійснює загальне керівництво студентською радою, координує та організовує його роботу;
- за погодженням з членами Студентської ради розподіляє між ними функціональні обов'язки;
- забезпечує підготовку питань, що виносяться на розгляд засідання Студентської ради;
- координує роботу структур;
- забезпечує підготовку питань, що виносяться на розгляд засідання Студентської ради;
- координує роботу структурних підрозділів, секторів Студентської ради;
- підписує рішення та протоколи засідань, робить публічні заяви за дорученням Студентської ради;
- призначає заступників Голови та делегує їм частину своїх повноважень.

4.2. Заступники Голови Студентської ради організовують роботу секторів: дисципліни та порядку, культурно-масового та побутово - контролюючого. Заступники Голови Студентської ради виконують його функції:

- за дорученням голови;
- у разі неможливості виконання головою своїх функцій.

4.3. Члени Студентської ради мають право:

- займати будь-яку позицію, що не суперечить цьому Положенню;
- виносити на розгляд Студентської ради проблеми студентів гуртожитку;
- подавати до адміністрації ВСП «Роменський фаховий коледж СНАУ» пропозиції щодо вдосконалення, поліпшення побутових умов проживання та організації дозвілля;
- організовувати культурно-масову та спортивну роботу студентів;
- забезпечувати дотримання у гуртожитку встановлених правил проживання;
- організовувати чергування студентів у гуртожитку;
- розглядати випадки порушень мешканцями гуртожитку Правил внутрішнього розпорядку гуртожитків і невиконання рішень Студентської ради;

4.4. Розподіл функціональних обов'язків затверджується рішенням звітно-виборних зборів.

4.5. Повноваження члена Студентської ради припиняються достроково у разі:

- особистої заяви члена Студентської ради;
- припинення навчання у ВСП «Роменський фаховий коледж СНАУ»;
- систематичної відсутності на засіданнях Студентської ради;
- невідповідності своїй посаді;
- перебування в представницькому органі протягом більше одного року (без повторної процедури обрання).

4.6. У випадку припинення повноважень члена Студентської ради призначають нові вибори.

5. Порядок роботи Студентської ради

5.1. Основною формою роботи Студентської ради є засідання, які збираються за необхідністю, але не рідше, ніж один раз на місяць.

5.2. Засідання Студентської ради скликає Голова, або ж, за його дорученням, заступники Голови.

5.3. Засідання Студентської ради проводяться відповідно до регламенту, який приймається рішенням ради.

5.4. Засідання вважається таким, що відбулося, якщо на ньому присутні 2/3 членів Студентської ради.

5.5. Рішення приймаються більшістю голосів членів Студентської ради. Кожен член Студентської ради має один голос.

5.6. За підсумками засідання оформляється протокол, який веде відповідальний секретар Студентської ради. У разі рівної кількості голосів, голос голови Студентської ради - вирішальний.

5.7. Засідання Студентської ради може збиратися за ініціативою адміністрації коледжу.

5.8. На засіданні вирішуються поточні питання щодо діяльності Студентської ради, зокрема:

- внесення змін до даного положення;
- схвалення програми (плану) діяльності Студентської ради на певний період;
- обрання голови та його заступника;
- розподіл обов'язків між членами Студентської ради;
- утворення постійних та тимчасових структурних підрозділів, секторів для вирішення конкретних проблем та регулювання студентського життя в гуртожитку.

5.9. У процесі виконання своїх функцій та завдань Студентська рада взаємодіє з керівництвом ВСП «Роменський фаховий коледж СНАУ».

5.10. У кожній кімнаті призначається староста (на кожному поверсі - староста поверху, у блоках - старости блоків), який:

- забезпечує виконання Правил внутрішнього розпорядку у кімнаті;
- організовує чергування і підтримання порядку у кімнатах;
- повідомляє студентську раду про порушення порядку і дисципліни;
- подає на розгляд Студентської ради питання про заохочення Правил внутрішнього розпорядку, санітарних правил, правил техніки безпеки і пожежної безпеки є обов'язковими для всіх, хто мешкає у кімнаті.

Розпорядження старости щодо дотримання Правил внутрішнього розпорядку, санітарних правил, правил техніки безпеки і пожежної безпеки є обов'язковими для всіх, хто мешкає у кімнаті.

5.11. Студентська рада сприяє адміністрації ВСП «Роменський фаховий коледж СНАУ» в організації прибирання місць загального користування і прилеглих до гуртожитку територій, бере участь у контролі за дотриманням санітарно-гігієнічних норм проживання у житлових кімнатах тощо.

5.12. Студентська рада один раз на місяць за участю всіх осіб, що проживають у гуртожитку, оголошує "санітарний день" з проведенням генерального прибирання всіх приміщень та прилеглих до гуртожитку територій.

5.13. Студентська рада контролює виконання Правил внутрішнього розпорядку гуртожитку, Правил користування електроприладами і пожежної безпеки, Правил техніки безпеки.

5.14. Студентська рада забезпечує проведення культурно-виховної роботи у гуртожитку.

6. Члени Студентської ради мають право:

- займати будь-яку позицію, що не суперечить цьому Положенню;
- виносити на розгляд Студентської ради проблеми студентів гуртожитку;
 - подавати до адміністрації ВСП «Роменський фаховий коледж СНАУ» пропозиції щодо вдосконалення, поліпшення побутових умов проживання та організації дозвілля;
 - організовувати культурно-масову та спортивну роботу студентів;
 - забезпечувати дотримання в гуртожитку встановлених правил проживання;
 - організовувати чергування студентів у гуртожитку;
 - розглядати випадки порушень мешканцями гуртожитку Правил внутрішнього розпорядку гуртожитків і невиконання рішень Студентської ради;
 - вносити пропозиції щодо заохочення або накладання стягнення на осіб, які проживають у гуртожитку.

Розподіл функціональних обов'язків затверджується рішенням звітно-виборних зборів.

Укладачі:

Вихователь гуртожитку:

Леся КЛИМЕНКО

Погоджено:

Заступник директора з навчальної роботи:

Олександр ІЛЛЄНКО

Заступник директора з виховної роботи:

Валентина ЕЧКО

Головний бухгалтер:

Оксана ХАРЧЕНКО

Юрисконсульт:

Олег МАКСИМЕНКО

ЗАТВЕРДЖЕНО

наказом директора

ВСП «Роменський фаховий коледж

СНАУ»

від «21» листопада 2021 р. № 21

Олег ШЕВЧЕНКО

ПОЛОЖЕННЯ

ПРО СТУДЕНТСЬКИЙ ГУРТОЖИТОК У ВІДОКРЕМЛЕНОМУ СТРУКТУРНОМУ ПІДРОЗДІЛІ «РОМЕНСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ СУМСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО АГРАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»

СХВАЛЕНО

на засіданні педагогічної ради

Протокол № 5

від «22» листопада 2021 р.

Ромни 2021

1. Загальні положення

1.1. Дане положення встановлює порядок надання житлової площі в гуртожитку коледжу, користування цим гуртожитком та його утримання.

1.2. Студентський гуртожиток коледжу призначається для мешкання студентів денної та заочної форми навчання. Як виключення, за наявності вільних місць в студентський гуртожиток поселяються сторонні особи, працівники коледжу.

1.3. Студентський гуртожиток знаходиться в підпорядкуванні коледжу.

1.4. Проживання в студентському гуртожитку працівників навчального закладу, сторонніх осіб дозволяється згідно спільного рішення адміністрації коледжу.

1.5. В гуртожитку повинні забезпечуватись необхідні умови для мешкання, занять, відпочинку, фізичної культури, виховної роботи, тощо. Склад і площі приміщень санітарно-побутового призначення виділяються і оснащуються згідно з санітарними правилами утримання гуртожитків, затверджених Головним санітарним лікарем України.

1.6. Рішення про виділення в гуртожитках приміщень для громадського харчування, пунктів охорони здоров'я, підприємств побутового обслуговування приймається директором коледжу.

1.7. Заселення гуртожитку здійснюється після створення в ньому необхідних житлово-побутових умов для мешкання і одержання дозволу санітарно-епідеміологічної станції і реєстрації гуртожитку у порядку, встановленому законодавством.

1.8. Внутрішній розпорядок у гуртожитку встановлюється правилами, затвердженими директором коледжу.

1.9. Права і обов'язки працівників гуртожитку визначаються посадовими інструкціями, затвердженими директором коледжу.

2. Надання житлового місця в гуртожитку

2.1. Розміщення студентів в гуртожитку здійснюються згідно з Положенням про студентський гуртожиток, що розроблено навчальним закладом у відповідності з Типовим Положенням із додержанням встановлених санітарних норм. Місце проживання надається відповідно до написаної заяви.

2.2. Розподіл місць в гуртожитку здійснюється спільним рішенням адміністрації з Радою студентського самоврядування і затверджується наказом директора.

Першочергове забезпечення місцем у гуртожитку відповідно до вимог законодавства осіб пільгових категорій, порядок формування рейтингових списків на поселення встановлюється положенням щодо особливостей користування гуртожитком закладу освіти.

2.3. Списки студентів на проживання в гуртожитку готуються завідувачем гуртожитку, вихователем.

2.4. Поселення в гуртожиток здійснює завідувач гуртожитку.

2.5. Облік ордерів та мешканців у гуртожитку, оформлення необхідних документів, здійснює завідувач гуртожитку. Бланки ордерів зберігаються як документи суворої звітності.

3. Користування житловою площею в гуртожитках

3.1. Особі, яка вселяється в гуртожиток, вказується надане житлове місце, надається необхідний інвентар, білизна. Мешканець повинен бути ознайомлений з правилами внутрішнього розпорядку гуртожитку та правилами техніки безпеки.

3.2. Тимчасове переселення мешканців з однієї кімнати гуртожитку до іншої здійснюється за рішення адміністрації гуртожитку, при цьому без погіршення умов проживання.

3.3. Мешканці гуртожитку мають право безперешкодного цілодобового доступу до гуртожитку, а не повнолітні за умови відповідної письмової згоди батьків.

3.3. Відвідувачі мають право перебувати в гуртожитку з 8.00 до 22.00 при наявності документа, що засвідчує його особу, і реєструється в журналі відвідувачів.

4. У гуртожитках закладів освіти можуть проживати

4.1.Здобувачі освіти за заочною формою здобуття освіти у випадку необхідності виконання компонентів навчального плану, що передбачають їх особисту присутність у закладі освіти;

4.2.Здобувачі фахової передвищої, вищої освіти ,які здобувають освіту за очною (денною) формою у іншому закладі освіти, що не має (або має у недостатній кількості) місць для проживання здобувачів вищої освіти;

4.3.У випадку, якщо студентська сім'я складається зі здобувачів освіти різних закладів освіти.

4.4. На період проведення вступних випробувань вступники:

✓ з інших населених пунктів;

✓ з числа дітей – сиріт, дітей позбавлених батьківського піклування, за умови відсутності у них місця проживання за місцем знаходження закладу освіти.

✓ За умов повного забезпечення здобувачів освіти певного закладу освіти жилою площею у гуртожитку, можливе у встановленому законодавством порядку надання вільних житлових та інших приміщень для:

✓ тимчасового проживання працівників закладу освіти, інших громадян ; строки, встановлені відповідним нормативним документом закладу освіти, яка розглядається у строки та у порядку, встановлені зазначеним документом.

5. Студент зобов'язаний :

5.1. Дбайливо ставитись до житлового приміщення, меблів, обладнання та інвентарю. У випадку псування або пошкодження меблів, сантехнічного та електрообладнання, залиття кімнати або місць загального користування з вини Студента відшкодувати матеріальний збиток або сплатити за ремонт чи втрачене майно відповідно до дефектного акта на рахунок **Коледжа**.

5.2. При залишенні гуртожитку на термін більше 14 (чотирнадцяти) календарних днів письмово попередити коменданта гуртожитку, при цьому за Студентом залишається надане йому житлове приміщення, якщо за нього здійснено попередню оплату.

5.3. Використовувати надане житлове приміщення відповідно до його призначення згідно Договору та Положення про студентський гуртожиток Коледжа.

5.4. Утримувати кімнату та місця загального користування, надані згідно п.1.1. відповідно до діючих санітарних та протипожежних правил. Не псувати майно (меблі, обладнання та інвентар; крани в умивальних кімнатах, туалетах і душових; не викидати відходи від приготування їжі в туалети, раковини для миття посуду і умивання, що призводить до їх забиття, і т.п.). Не створювати антисанітарний стан в житловій кімнаті та місцях загального користування.

5.5. Своєчасно вносити плату за проживання та додаткові послуги згідно розділу 5 Договору.

5.6. Не зберігати та не користуватися вибухонебезпечними та хімічно-агресивними речовинами в кімнатах.

5.7. При виявленні несправностей сантехнічного та електрообладнання, заливтія кімнати або місць загального користування негайно проінформувати чергового по гуртожитку або коменданта гуртожитку, записати заявку на виконання ремонтних робіт у журналі реєстрації заявок.

5.8. Не проводити заміну і додаткову установку дверних замків, ремонтні роботи в кімнаті та не здійснювати переміщення меблів з кімнати в кімнату і обладнання без згоди адміністрації.

5.9. Не курити, не розпивати алкогольні напої, та не з'являться у нетверезому стані в гуртожитку.

5.10. Не залишати сторонніх осіб на ночівлю.

5.11. Представники адміністрації закладу освіти, в межах виконання своїх посадових обов'язків, мають право входити до жилих приміщень мешканців гуртожитку Коледжу без їхнього дозволу за умови присутності представників органів студентського самоврядування гуртожитку.

6. Виселення із студентських гуртожитків

6.1. При відрахуванні з коледжу або при його закінченні особи залишають гуртожиток у п'ятиденний термін від дня виходу відповідного наказу. При цьому житлова кімната у відремонтованому стані з наявними у ній меблями, що отримав користувач з моменту поселення, здаються завідувачу гуртожитку, про що робиться відмітка у обхідному листі.

6.2. У випадках, коли з поважних причин особа не може залишити гуртожиток у відповідний термін, спільним рішенням завідувача гуртожитку та адміністрації коледжу цей термін може бути продовженим.

6.3. Виселення мешканців з гуртожитку здійснюється згідно з чинним законодавством України. У випадку порушення угоди на проживання в гуртожитку з боку мешканця він виселяється із гуртожитку, повністю відшкодовує заподіяні збитки. Плата, внесена за проживання в гуртожитку в такому випадку не повертається.

7. Плата за житло та послуги

7.1. Вартість місця проживання у гуртожитку складається з вартості утримання місця проживання та вартості обов'язкових побутових послуг, що

надаються мешканцям, та не може перевищувати 40% академічної стипендії.

7.2. Коледж, в установленому законодавством порядку, може змінювати розмір та порядок оплати за проживання, інформація про зміни вартості проживання має бути оприлюднена на офіційному сайті Коледжа не пізніше ніж за 2 тижні (14 календарних днів) до введення в дію.

7.3 **Замовник (Студент)** вносить оплату за період:

- вересень-січень – до 01 вересня поточного навчального року;
- лютий-серпень – до 01 лютого поточного навчального року.

7.4. Коледж може розглянути зміни періоду оплати за особистою заявою **Замовника (Студента)**

7.5. Якщо **Студент** належить до пільгових категорій громадян йому, в установленому порядку, надаються пільги по оплаті за проживання згідно постанови КМУ № 226 від 5 квітня 1994 р.

- ❖ Безкоштовно проживають у гуртожитку діти- сироти та діти позбавлені батьківського піклування, віком до 18 років та особи з числа дітей, позбавлених батьківського піклування, про продовження навчання до 23 років. або закінчення коледжу.
- ❖ Постанова КМУ №975 від 23.11.2016 р.

50% граничного розміру плати за проживання в гуртожитку закладу фахової передвищої освіти, дітям осіб визнаних учасниками бойових дій, за умови, що такі особи не отримують допомоги відповідно до постанови КМУ від 1 жовтня 2014 р. № 505 « Про надання щомісячної адресної допомоги для покриття витрат для проживання, внутрішнього переміщенням особам»

7.6. Плата за користування гуртожитком за **Договором** стягується з **Замовника** за весь час проживання і період канікул.

8. Порядок надання місць в гуртожитку коледжу студентським сім'ям

8.1. Місця в студентському гуртожитку для розміщення сімейних студентів визначається спільним рішенням адміністрації коледжу виходячи з наявного житлового фонду для проживання сімей з додержанням санітарних норм мешкання.

8.2.Завідувач гуртожитку коледжу при розміщенні студентських родин з дітьми визначає місце зберігання дитячих колясок, приміщення для тимчасового перебування дітей і їх ігор.

8.3. Місця в гуртожитку надаються, як правило, тим родинам, де чоловік і дружина студенти.

8.4. Проживаючі в гуртожитку сімейні студенти керуються і цим Положенням та загальними Правилами внутрішнього розпорядку в гуртожитку.

8.5. Плата за користування гуртожитком встановлюється в кожному окремому випадку залежить від комфортності житла.

9. Обов'язки власника або уповноваженого органу навчального закладу гуртожитку

9.1. Безпосереднє керівництво господарською діяльністю та експлуатацією гуртожитку, організацією побуту мешканців, додержанням встановленого порядку здійснюється інженером з ремонту та завідувачем гуртожитку.

9.2 Заступник директора з виховної роботи, інженер з ремонту:

- суворо виконувати угоду, укладену з мешканцем гуртожитку;
- утримувати приміщення гуртожитку у відповідності з встановленими санітарними правилами;
- укомплектовувати гуртожиток меблями, обладнанням, білизною та іншим інвентарем по діючим "Типовим нормам обладнання гуртожитків меблями та іншим інвентарем";
- забезпечувати мешканців необхідним обладнанням, інвентарем, інструментом і матеріалами для проведення робіт по обслуговуванню та прибиранню гуртожитку і прилеглої території;
- своєчасно проводити ремонт гуртожитків, інвентарю, обладнання, утримувати в належному стані закріплену територію та зелені насадження;
- надавати мешканцям в гуртожитку необхідні комунально-побутові послуги, приміщення для проведення виховної роботи, самостійного навчання і проведення культурно-масових і спортивних заходів;
- переселяти, в разі необхідності, при гострих захворюваннях і відсутності можливості госпіталізувати хворих мешканців гуртожитку в ізолятори;
- сприяти Раді студентського гуртожитку в розвитку студентського самоврядування з питань праці, побуту, відпочинку мешканців;

- здійснювати заходи щодо покращення житлових і культурно-побутових умов у гуртожитку, своєчасно вживати заходи щодо реалізації пропозицій мешканців, інформувати їх про прийняті рішення;

- забезпечувати необхідний тепловий режим у всіх приміщеннях у відповідності з встановленими нормами комфортності;

- забезпечувати своєчасне фінансування витрат на утримання гуртожитку.

9.3. Завідувач гуртожитку /комендант/ несуть відповідальність за дотримання правил внутрішнього розпорядку всіма мешканцями і обслуговуючим персоналом.

9.4. Матеріально відповідальними особами гуртожитку є: завідувач гуртожитку /комендант/, каштелян.

9.5. Завідувач гуртожитку /комендант/ зобов'язаний:

- проводити вселення в гуртожиток на підставі ордера, заяви та договору на поселення;

- надавати мешканцям необхідне обладнання і інвентар у відповідності з Типовими нормами;

- ознайомлювати при вселенні в гуртожиток з "Положенням про гуртожиток", "Правилами внутрішнього розпорядку", правилами пожежної і техніки безпеки;

- своєчасно виселяти студентів, які розірвали відносини з коледжем;

- вести облік зауважень і пропозицій мешканців по утриманню гуртожитку та покращенні житлово-побутових умов;

- подавати директору пропозиції по покращанню умов мешкання в гуртожитку;

- забезпечувати чистоту і порядок у гуртожитку та його території, а також додержуватись правил внутрішнього розпорядку, техніки безпеки і правил пожежної безпеки, освітлення, опалення гуртожитку за діючими нормами, своєчасну видачу інвентаря і матеріалів для прибирання гуртожитку.

10. Експлуатація гуртожитку, його утримання і ремонт

10.1. Капітальний ремонт гуртожитків здійснюється за рахунок коштів коледжу.

10.2. Поточний ремонт кімнат гуртожитків здійснюється за рахунок коштів мешканців гуртожитку, полягає в систематичному і своєчасному проведенні робіт по збереженню конструктивних елементів, оздоблювання,

інженерного обладнання і елементів зовнішнього благоустрою від передчасного зносу, а також по усуненню дрібних пошкоджень і несправностей, то з'явилися під час експлуатації, наладки та регулювання інженерного обладнання.

10.3. Директор коледжу, заступник директора з виховної роботи, інженер з ремонту та завідувач гуртожитку несуть відповідальність за належну експлуатацію і утримання гуртожитку, дотримання в ньому встановленого порядку і правил мешкання, організацію побуту мешканців, виховної, культурно-масової і фізично-оздоровчої роботи.